

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

Зміни у торговельній і промисловій політиці
провідних економік світу
як реакція на нову торговельну політику США

Препринт

За редакцією
д-ра екон. наук, проф. В.В. Венгера,
д-ра екон. наук, проф. О.М. Кушніренко

Київ – 2026

© Видавець Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, 06.05.2026

Це – препринт відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

Автор підтверджує, що даний препринт відповідає всім вимогам Договору приєднання
https://arxiv.nas.gov.ua/public/accession_agreement.html

УДК 339.562

Р

Автори:

д.е.н.: Венгер В.В. (передмова, розд. 1, розд. 3, післямова), Кушніренко О.М. (передмова, розд. 1, розд. 7, післямова), Осташко Т.О. (розд. 6), Пустовойт О.В. (розд. 9), Снігова О.Ю. (розд. 5);
к.е.н.: Олефір В.К. (розд. 11), Биконя О.С. (розд. 8), Шелудько Е.І. (розд. 12), Романовська Н.І. (розд. 2), Завгородня М.Ю. (розд. 10); **м.н.с.:** Зарудна О.С. (розд. 4).

Зміни у торговельній і промисловій політиці провідних економік світу як реакція на нову торговельну політику США : препринт / за ред. д.е.н. В.В. Венгера, д.е.н. О.М. Кушніренко; НАН України, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». – Електрон. дані. – Київ, 2026. – 77 с.

The changes of trade and industrial policy in the world's leading economies as a reaction to the new U.S. trade policy

Досліджено особливості трансформації торговельної та промислової політики провідних економік світу як реагування на нову торговельну політику США. Розкрито механізми їх адаптації, а саме посилення протекціонізму, розвиток внутрішніх ланцюгів доданої вартості та диверсифікацію експортних стратегій. На основі узагальнення світового досвіду окреслено напрями формування нової торговельно-промислової політики України.

Для фахівців у галузі економіки та міжнародних відносин, викладачів і студентів закладів вищої освіти економічного та соціально-гуманітарного напрямку.

Features of the transformation of trade and industrial policies in the world's leading economies are investigated as a response to the new U.S. trade policy. The mechanisms of their adaptation are examined, namely the strengthening of protectionism, the development of domestic value chains, and the diversification of export strategies. Based on a synthesis of global experience, directions for the formation of Ukraine's new trade and industrial policy are identified.

For specialists in economics and international relations, as well as faculty and students at higher education institutions specializing in economics and the social sciences and humanities.

© Національна академія наук України, 2026

© Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України», 2026

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Роль США у світовій торгівлі	5
Розділ 2. Австралія	10
Розділ 3. Бразилія	14
Розділ 4. В'єтнам	18
Розділ 5. Велика Британія.....	24
Розділ 6. Європейський Союз	29
Розділ 7. Індія.....	36
Розділ 8. Канада.....	40
Розділ 9. Китай.....	44
Розділ 10. Південна Корея.....	53
Розділ 11. Україна	58
Розділ 12. Японія	63
Післямова	74

ПЕРЕДМОВА

У сучасний період світова торговельна система зазнає трансформацій, що визначають нові параметри міжнародних економічних відносин. Ініційовані США зміни у торговельній політиці – підвищення імпорتنих тарифів до найвищих рівнів з 1930-х років, розширене застосування нетарифних бар'єрів, державних субсидій, інструментів експортного контролю та вимог локалізації виробництва – стали каталізатором протекціоністських заходів в країнах світу. Хоча зазначені заходи формально позиціонуються як інструменти торговельної політики, за своїм змістом вони виходять за її межі, будучи спрямованими на захист внутрішнього ринку США, вони водночас трансформуються в дієві важелі міжнародного впливу, що змінюють баланс сил у глобальній економіці.

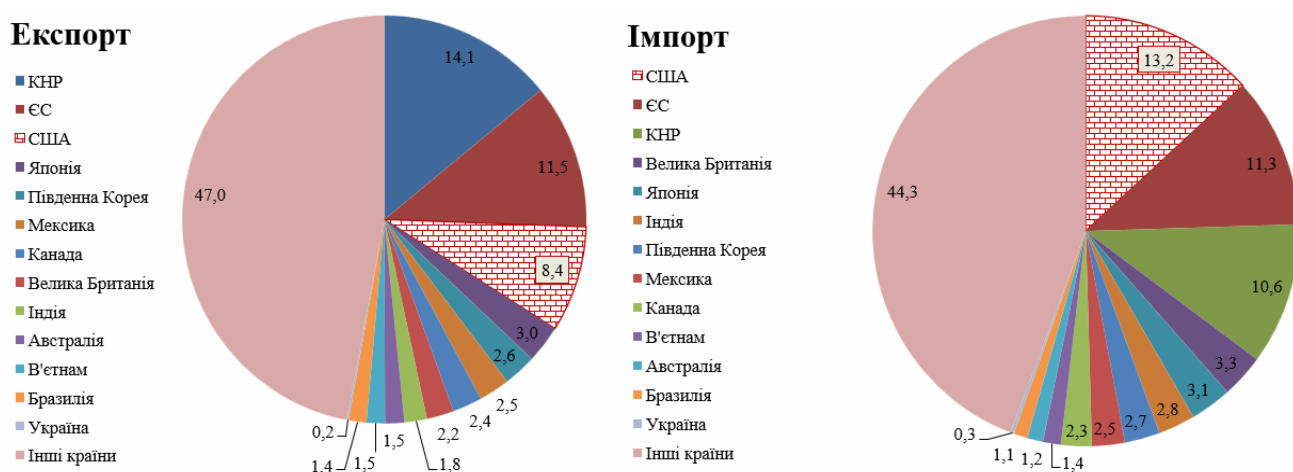
Відхід від лібералізації на користь національної безпеки стає основним трендом сучасної торговельної та промислової політики. Це створює нові виклики для країн, що інтегровані у глобальні ланцюги доданої вартості. Посилення фрагментації світових ринків й формування торговельно-технологічних блоків обумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до забезпечення конкурентоспроможності та економічного зростання. В цих умовах особливої ваги набуває здатність урядів адаптувати свою політику до нових глобальних реалій, зберігаючи баланс між відкритістю економіки та захистом національних інтересів.

Окреслені трансформації актуалізують питання ролі торговельно-промислової політики у впровадженні дієвих інструментів, зокрема стимулювання розвитку пріоритетних видів економічної діяльності, підтримку інновацій та забезпечення технологічної автономії. Водночас спостерігається посилення конкуренції за ресурси, інвестиції та доступ до технологій, що посилює значення використання внутрішнього потенціалу.

У цьому контексті дослідження спрямоване на комплексний аналіз змін у торговельно-промисловій політиці провідних економік світу як реакції на нову торговельну політику США. Особливу увагу приділено виявленню основних тенденцій, інструментів та стратегій, що формують сучасний економічний ландшафт, а також оцінці їх впливу на глобальну економіку.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ США У СВІТОВІЙ ТОРГІВЛІ

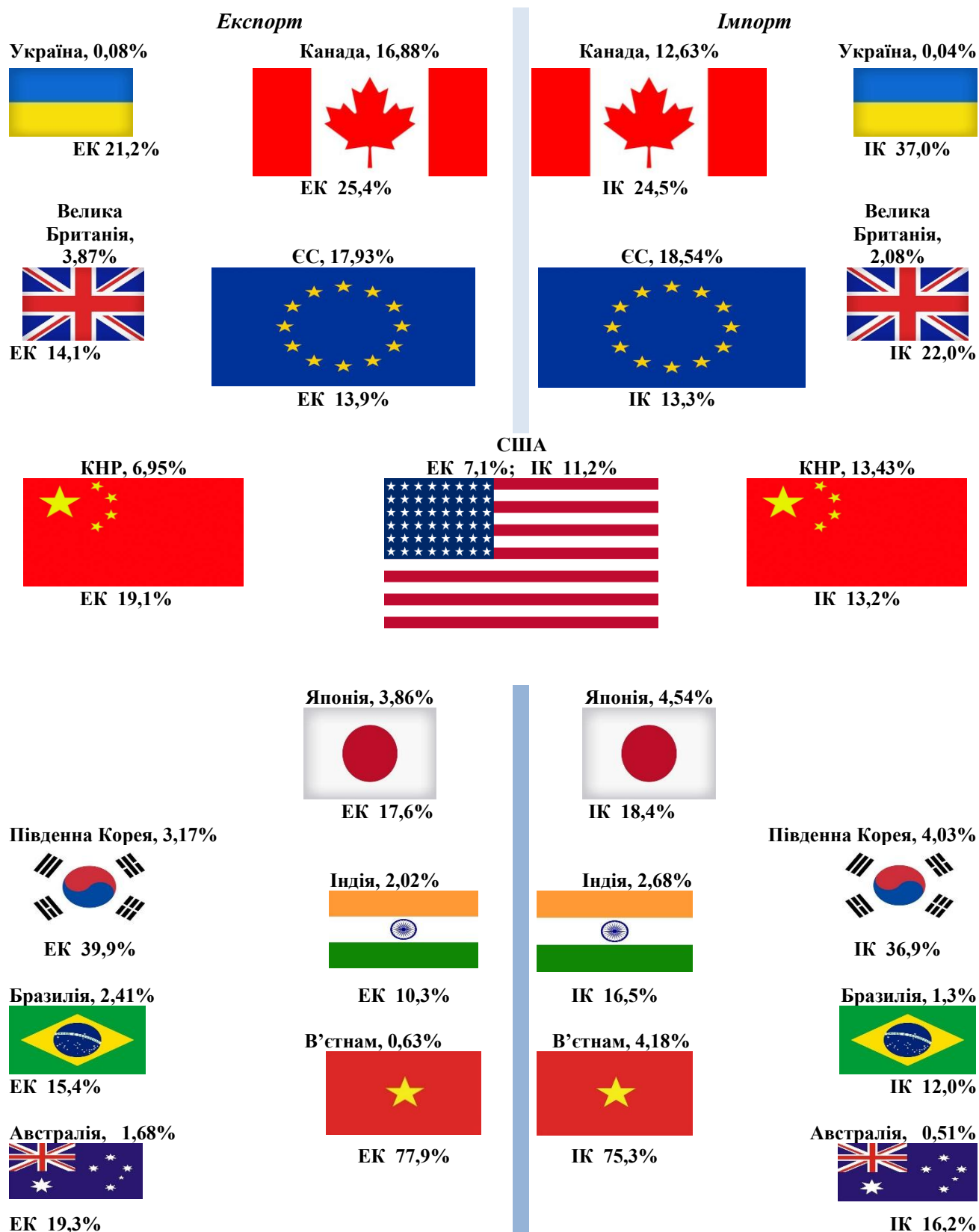
США є одним з лідерів світової торгівлі, посідаючи перші місця у рейтингу країн-експортерів. У 2023 р. до п'ятірки найбільших торговельних економік за часткою у світовій торгівлі входили США, ЄС, КНР, Японія та Велика Британія. Серед світових експортерів найбільшу частку займала КНР (14,1%), тоді як США були найбільшим світовим імпортером (13,2%) (рис. 1.1). Загалом частка США у світовій торгівлі товарами за останні кілька десятиліть зменшилася – з 15% у 1970 р. до 10,4% у 2023 р. значною мірою через швидке зростання світової торгівлі, особливо між країнами, що розвиваються.

Рис. 1.1. США серед найбільших лідерів світової торгівлі, частка експорту (праворуч) та імпорту (ліворуч) за 2023 рік, %

Джерело: складено за даними Євростату. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=USAEU_international_trade_in_goods_statistics#Source_data_for_tables_and_graphs

Серед основних торговельних партнерів США виділяють країни ЄС, КНР, Японію, Південну Корею, Індію, Австралію, Бразилію та ін. При цьому найбільші обсяги торгівлі спостерігалися між США та її партнерами з НАФТА – Канадою і Мексикою (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Зовнішня торгівля США у 2024 році

Примітка. Ключові індикатори: частка США в експорті/імпорті країн, %.

Показники, що характеризують відкритість економіки: експортна квота – ЕК, %; імпортна квота – ІК, %.

На світовому ринку США спеціалізуються насамперед на торгівлі мінеральним паливом, нафтою та продуктів її перегонки (27), що дозволяє США використовувати енергетичні ресурси як інструмент торговельно-політичного впливу на партнерів і конкурентів в умовах глобальної енергетичної залежності. Досить високу частку у структурі експорту США займає продукція машинобудування (товарні групи 84, 85, 87, 88, 90), що формує високу додану вартість завдяки технологічній складності виробництва, інноваційній складовій та мультиплікативним ефектам у суміжних секторах економіки, забезпечуючи конкурентні переваги, стійке зростання експорту та підвищення національного доходу.

Наведені переваги забезпечуються завдяки унікальній торговельній політиці та застосуванню інструментів тарифного регулювання і політичного тиску, що дозволяє США відігравати основну роль у формуванні глобальної торговельної архітектури, встановлюючи правила та інституційні засади для економічного розвитку країн світу.

Правова основа для запровадження імпорتنих тарифів у США, головним чином, походить з Конституції США (стаття I, розділ 8), яка надає Конгресу повноваження стягувати податки, мита та збори. Однак, з часом Конгрес делегував значні тарифні повноваження Президенту через різні торговельні закони. Це делегування дозволяє Президенту (без участі Конгресу) запроваджувати значні тарифи за певних умов, зокрема, пов'язаних з національною безпекою, торговельним дисбалансом або недобросовісною торговельною практикою. Законодавство дозволяє запроваджувати тарифи у відповідь на дискримінацію щодо американської продукції, що узгоджуються з політичним дискурсом адміністрації Д. Трампа про системну несправедливість у міжнародній торгівлі стосовно інтересів США. США застосовують цю правову основу не лише для тарифів на китайську продукцію, але й для універсальних тарифів, доки суди не переглянуть ці заходи.

Якщо раніше універсальні тарифи¹ не досягали рівня більше 2% від загального обсягу федеральних доходів (Митна та прикордонна служба США у 2024 р. зібрала 77 млрд дол. США у вигляді тарифів, що становить приблизно 1,57% від загального обсягу федеральних доходів), то з 2025 р. імпорт регулюється за допомогою взаємного тарифу для зменшення дефіциту товарної торгівлі США². Це включає оподаткування митної вартості імпортованих товарів за базовою ставкою та додатково встановленим ставками (наприклад, ставка 10%, що додається до вже чинних мит (MFN/NTR) на всю імпортовану продукцію). Адміністрація Д. Трампа назвала це «взаємні тарифи» (reciprocal tariffs), де до існуючої ставки додається додатковий «універсальний» компонент (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Групи тарифів, запроваджених США станом на 01 липня 2025 р.

№	Тарифи	Розмір тарифу
1	Універсальний базовий	Взаємні тарифи - 10 % майже для всіх країн (застосований 2 квітня, діє до відміни, якщо не замінено на показник для конкретної країни).
2	Специфічні тарифи	Від 11 % до 50 % залежно від країни. Загроза запровадження з 01.08.2025 р.

Джерело: <https://www.tradecomplianceresourcehub.com/2025/07/17/trump-2-0-tariff-tracker/>

Згідно з оцінками Yale University, середній ефективний тариф США (зважений за країнами й товарами) досяг рівня 15,8% з 16 червня 2025 р., що є найвищим показником з 1936 р. Рівень цін від усіх тарифів 2025 р. зросте на 1,5% у короткостроковій перспективі, що еквівалентно середній втраті доходу на домогосподарство у розмірі 2000 дол. США у 2025 р.

Сучасна торговельна політика США характеризується активною боротьбою за світове лідерство, зосередженою на запобіганні втраті

¹ В міжнародній торгівлі США термін “універсальний базовий тариф” (або universal tariff) означає застосування однакового тарифу до всіх імпортних товарів, незалежно від країни походження чи товарної категорії.

² <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/04/regulating-imports-with-a-reciprocal-tariff-to-rectify-trade-practices-that-contribute-to-large-and-persistent-annual-united-states-goods-trade-deficits/>

технологічного переваги, що водночас породжує невизначеність у міжнародних економічних відносинах і формує нові моделі взаємовідносин з торговельними партнерами, що передбачає повернення до протекціонізму та створення нових партнерств для протидії загрозам. Запроваджені жорсткі торговельні заходи викликали активну реакцію ключових торговельних партнерів, які розглядають політику адміністрації Д. Трампа як виклик глобальній торговельній стабільності.

Нова хвиля глобальної напруги на торговельному фронті піднялася на фоні активної підготовки країн до укладання торговельних угод з США, обговорюючи домовленості, ухвалюючи стратегічні плани, вмикаючи засоби міжнародної дипломатії та інструментів торговельної політики. Президент США публічно виправдовував свої дії прагненням «захистити американське виробництво та робочі місця», але для решти світу це виглядало як пряме порушення принципів вільної торгівлі. Економіки, які залежать від експорту до США, опинилися під загрозою, що й спричинило ланцюгову реакцію дипломатичних і економічних дій у відповідь. Високий рівень впливу США на світову торгівлю змушує країн-торговельних партнерів приймати важливі управлінські рішення: погодитися з умовами і заключити Угоду (Велика Британія, ЄС, В'єтнам); готувати міні-угоди та очікувати поступок від США (Індія, Австралія, Україна) або протидіяти і запроваджувати дзеркальні мита та нетарифні обмеження (Канада, Мексика, Бразилія, Японія).

РОЗДІЛ 2. АВСТРАЛІЯ

Експорт товарів з Австралії до США за 2024 р. становив 14,69 млн дол. США, а імпорт 34,71 млн дол. США. За 9 місяців 2025 р. експорт зріс, а імпорт зменшився порівняно з аналогічним періодом 2024 р.³. *Торговельні відносини Австралії з Україною є незначними.* Експорт товарів з України до Австралії за 2024 р. становив 16,41 млн дол. США, імпорт в Україну – 118,65 млн дол. США⁴.

Структура експорту товарів за 2024 року: судна – 3,640 млн дол. США (22.2% від загального експорту), ядерні реактори, котли, машини – 3,533 млн дол. США (21.5%), жири та олії тваринного чи рослинного походження – 2,428 млн дол. США (14.8 %), електричні машини – 1,101 млн дол. США (6.7%), продукти переробки овочів – 1,059 млн дол. США (6.5%) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Топ-5 товарних позицій у структурі зовнішньої торгівлі України з Австралією у 2024 році

	Експорт			Імпорт		
	вартість, тис. дол. США	у % до відп. періоду попер. року	у % до загальн. обсягу	вартість, тис. дол. США	у % до відп. періоду попер. року	у % до загальн. обсягу
Всього	16414,7	91,3	100,0	118654,4	149,3	100,0
89 судна	3640,6	178,3	22,2	-	-	-
84 реактори ядерні, котли, машини	3532,6	146,0	21,5	1230,8	83,1	1,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	2427,8	44,4	14,8	3,8	253,3	0,0
85 електричні машини	1100,6	146,3	6,7	3009,3	93,8	2,5
20 продукти переробки овочів	1059,3	100,1	6,5	7,5	90,8	0,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	-	-	-	99243,5	158,4	83,6
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	71,3	39,1	0,4	2589,8	73,2	2,2
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	76,4	103,0	0,5	2264,1	112,8	1,9
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	14,4	77,7	0,1	1878,9	191,9	1,6

Джерело. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/kr_tstr/arh_kr_2024.htm

³ <https://comtradeplus.un.org/TradeFlow>

⁴ https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/kr_tstr/arh_kr_2024.htm

Структура імпорту товарів: мінеральне паливо, нафта і продукти її перегонки – 90,243 млн дол. США (83.6% загального імпорту), електричні машини – 3,009 (2.5%), оптичні прилади та апарати – 2,589 (2.3%), алкогольні і безалкогольні напої та оцет – 2,264 (1.9 %), засоби наземного транспорту крім залізничного – 1,879 (1.6).

Австралія не застовувала дзеркальні мита, оскільки прямі торговельні війни з США могли б підірвати військово-технологічну співпрацю. Країна обирала «м'які» заходи: диверсифікація ринків, переговори, промислова політика.

16.10.2025 року Австралія та Україна підписали першу в історії податкову угоду – “Convention Between the Government of Australia and the Government of Ukraine for the Elimination of Double Taxation with Respect to Taxes on Income and the Prevention of Tax Evasion and Avoidance” (Конвенцію між Урядом Австралії та Урядом України про усунення подвійного оподаткування стосовно податків на доходи та запобігання податковим ухиленням та недопущенню сплати податків). Договір спрямований на підтримування торгівлі та інвестиції, зменшення податкових бар'єрів та сприяння зміцненню зв'язків між країнами⁵.

3 липня 2022 року Австралія надала безмитний доступ до українського імпорту до Австралії для підтримки відновлення України та її торговельних можливостей. Цей захід було продовжено до 3 липня 2026 року.

У відповідь на оголошення адміністрацією США Д. Трампа нових тарифів на імпорт у 2025 році уряд Австралії уникнув введення взаємних мит, натомість реалізував внутрішні інструменти торговельно-промислової політики для захисту національної економіки, серед яких посилення антидемпінгового режиму щодо імпорту сталевих та алюмінієвих продукцій, запуск урядової ініціативи «Buy Australia» з пріоритетизацією австралійських підприємств у державних закупівлях, виділення 50 млн дол. США підтримки для ключових секторів і програми з 1 млрд дол. США нульових відсоткових кредитів для розширення експорту та диверсифікації ринків збуту, а також створення

---

⁵ https://www.dfat.gov.au/geo/ukraine/ukraine-country-brief?utm_source=chatgpt.com

стратегічних резервів критичних ресурсів – всі ці заходи спрямовані на зміцнення внутрішнього виробництва та робочих місць без ескалації торговельної війни з США⁶.

Незважаючи на введення нових тарифів США, Австралія не ініціювала створення нових окремих торговельних блоків або альянсів спеціально у відповідь на цю політику. Австралія не приєдналася до антитарифних коаліцій⁷, а зосередилась на розширенні торгівлі з ЄС, Індією, Індонезією та іншими регіонами, продовжуючи участь у вже існуючих угодах, як Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP⁸), Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP⁹), Australia–United Kingdom Free Trade Agreement (AUKFTA¹⁰), Australia–India Comprehensive Economic Cooperation Agreement (AI-CECA¹¹) та інших двосторонніх угоди з деякими країнами.

У сфері безпеки та політики Австралія продовжує зміцнювати тристоронній оборонний пакт між Австралією, США та Великою Британією (AUKUS¹²), головною метою якого є співпраця у сфері оборони, передових технологій та регіональної стабільності в Індо-Тихоокеанському регіоні не є торговельною угодою, оскільки стосується трансферу технологій та співпраці у виробництві оборонної продукції.

Україна має потенціал для нарощування експорту до Австралії та часткового заміщення імпорту за низкою товарних позицій. До перспективних напрямів належать жири та олії, зернові культури (кукурудза, пшениця, соя

---

⁶ https://www.abc.net.au/news/2025-04-03/albanese-outlines-five-point-plan-trump-tariffs-election-2025/105131590?utm_source=chatgpt.com

⁷ https://www.reuters.com/business/australia-turns-down-chinas-offer-join-hands-fight-us-tariffs-2025-04-10/?utm_source=chatgpt.com

⁸ https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/in-force/rcep?utm_source=chatgpt.com

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Comprehensive_and_Progressive_Agreement_for_Trans-Pacific_Partnership?utm_source=chatgpt.com

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Australia%E2%80%93United_Kingdom_Free_Trade_Agreement?utm_source=chatgpt.com

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Australia%E2%80%93India_Comprehensive_Economic_Cooperation_Agreement?utm_source=chatgpt.com

¹² <https://uk.wikipedia.org/wiki/AUKUS>

тощо), металопродукція та продукція кабельної промисловості, а також органічна продукція, для якої Австралія може стати новим ринком збуту. Водночас обмеженнями залишаються значна географічна віддаленість та логістичні витрати, що потребує оптимізації транспортних маршрутів і розвитку довгострокових логістичних контрактів. Хоча ринок IT-послуг в Австралії традиційно не є значним для українських компаній, цей напрям доцільно розглядати як перспективний у середньо- та довгостроковій перспективі.

Напрями посилення співпраці України з Австралією:

✓ максимальне використання чинного торговельного режиму до 3 липня 2026 року для збільшення обсягів експорту, насамперед олій, круп та органічної продукції;

✓ подальший розвиток переробки з акцентом на упаковку, брендування та експорт готової продукції (шоколад і кондитерські вироби, металоконструкції, кабельна продукція);

✓ завчасне приведення продукції у відповідність до австралійських стандартів, зокрема вимог щодо органічної сертифікації, санітарно-фітосанітарного контролю та технічних норм для металевої й харчової продукції.

✓ оптимізація логістики шляхом розвитку морських і авіаційних перевезень та укладення довгострокових логістичних угод;

✓ активна участь у міжнародних виставках, бізнес-форумах, а також системна робота з українською діаспорою в Австралії;

✓ просування українських IT-послуг (насамперед у сферах хмарних рішень, кібербезпеки та фінтеху), а також продукції зеленої енергетики, металургії та кабельної промисловості;

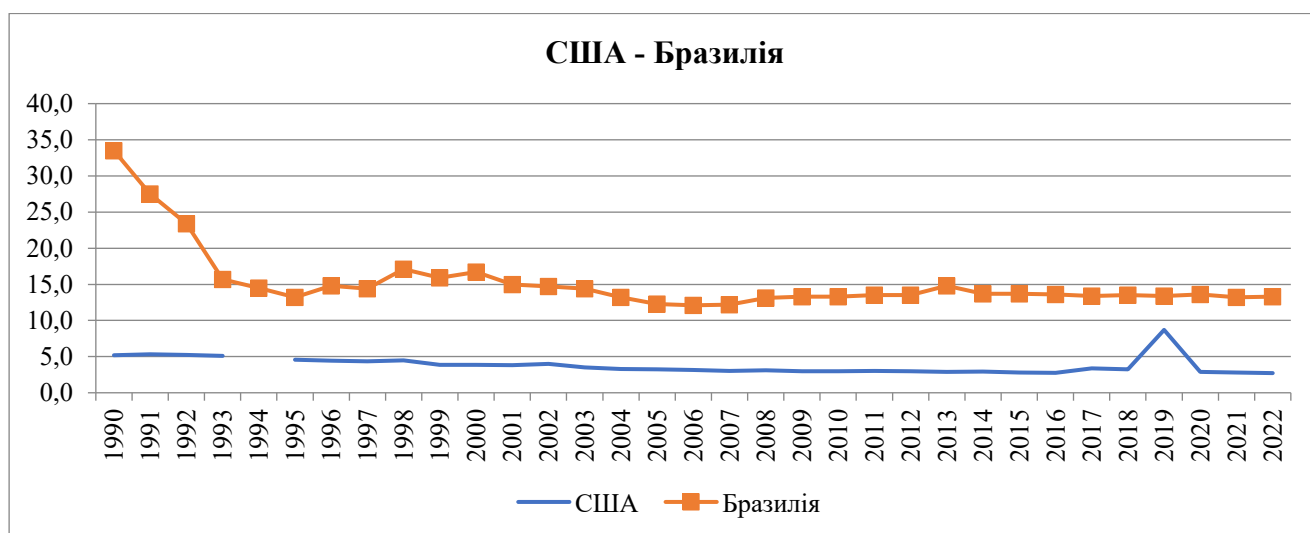
✓ посилення державної підтримки експортерів, зокрема через інформаційний супровід, фінансові інструменти та експортне страхування.

РОЗДІЛ 3. БРАЗИЛІЯ

У 2024 р. товарний експорт Бразилії до США склав 40,37 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 12,0%. Товарний імпорту – 40,65 млрд дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 15,5%¹³.

ТОП-5 товарних позицій експорту Бразилії до США у 2024 р. склалися з: мінеральні палива, олії, продукти дистиляції (7,96 млрд дол. США, 19,72% в структурі товарного експорту); залізо та сталь (5,72 млрд дол. США, 14,17%); машини, ядерні реактори, котли (3,65 млрд дол. США, 9,04%); літаки, космічні апарати (2,69 млрд дол. США, 6,06%); кава, чай, мате та спеції (1,94 млрд дол. США, 4,81%).

ТОП-5 товарних позицій імпорту Бразилії з США у 2024 р. склалися з: машини, ядерні реактори, котли (10,65 млрд дол. США, 30,23% в структурі товарного імпорту); мінеральні палива, олії, продукти дистиляції (10,26 млрд дол. США, 25,24%); пластмаси (3,0 млрд дол. США, 7,38%); фармацевтична продукція (2,38 дол. США, 5,85%); органічні хімічні речовини (2,08 млрд дол. США, 5,12%).

Рис. 3.1. Середні тарифні ставки, що застосовувалися для всіх груп товарів з 1990–2022 рр., %

Джерело: <https://data.worldbank.org/indicator/TM.TAX.MANF.WM.AR.ZS?end=2022&locations=US-BR&start=1988&view=chart>

¹³ <https://ttd.wto.org/en/profiles/brazil>

Стратегічним кроком Бразилії в умовах тарифів, запроваджених адміністрацією США є ухвалення Закону “Про економічну взаємність” 14.04.2025 р. № 15122¹⁴, який підтверджує суверенітет Бразилії в торгівлі, екологічних рішеннях, спрямоване на захист національних економічних інтересів від практики, яка вважається несправедливою або зловживальною.

У липні 2025 р. опубліковано та набрав чинності декрет, що деталізує реалізацію закону: дозволяє швидко впроваджувати імпорتنі обмеження або інші заходи у разі невдалих переговорів з США та переходити до пропорційних відповідей.

Торговельні заходи:

- збільшення базових імпорتنих мита на сталь, хімічні товари, обладнання для відновлюваної енергетики, автомобілі, оптичне волокно тощо;
- ініціювання антидемпінгових розслідувань, зокрема проти китайських товарів у харчовій, металургійній і текстильній галузях;
- зниження податків на імпорт етанолу (наприклад, з США) в обмін на можливе зниження американських тарифів на бразильську продукцію.

Індустріальна політика «Nova Indústria Brasil»¹⁵ (NIB) – Національна стратегія розвитку до 2033 р., передбачає інтеграцію промислової модернізації, сталого розвитку і інновацій, включно з такими програмами:

- Brasil Mais Produtivo¹⁶ – цифровізація МСП;
- Mais Inovação Brasil¹⁷ – кредитування інновацій (60 млрд бр. реал);
- програми Mover¹⁸ (зелена мобільність) і прискореної амортизації (Depreciação Acelerada) для оновлення промислових парків.

Програма передбачає інвестиції у розмірі 300 млрд реалів до 2026 р., розподілені у вигляді фінансування, безповоротних ресурсів та участі в

---

¹⁴ https://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2023-2026/2025/Lei/L15122.htm

¹⁵ <https://agenciabrasil.ebc.com.br/economia/noticia/2024-01/governo-anuncia-nova-politica-para-desenvolvimento-da-industria>

¹⁶ <https://www.gov.br/mdic/pt-br/assuntos/sdic/brasil-mais-produtivo>

¹⁷ <https://www.gov.br/mdic/pt-br/assuntos/sdic/inovacao/brasilmais>

¹⁸ <https://agenciabrasil.ebc.com.br/en/geral/noticia/2024-01/brazil-creates-program-decarbonize-national-fleet>

акціонерному капіталі, під управлінням Національного банку економічного та соціального розвитку (BNDES), Агентства з фінансування досліджень та проектів (Finer) та Бразильської компанії з промислових досліджень та інновацій (Embrapii). Розширення кредитування експорту, конвертаційних угод (currency swap) для компаній, що залежать від імпорتنих складових у виробництві – як інструмент захисту прибутковості й подолання шоку з ланцюгами поставок.

Пряме приєднання до нових торговельних коаліцій проти США не було зафіксовано. Водночас спостерігається посилення кооперації через існуючі торговельні об'єднання¹⁹:

- Бразилія зберігає активну участь у MERCOSUR, прагне пришвидшити угоду з ЄС та нарощує співпрацю з КНР;
- займає активну позицію в BRICS, очолює в 2025 р. та просуває ідеї економічної автономії в глобальних ланцюгах поставок.

Сучасні торговельно-економічні відносини між США та Бразилією характеризуються поєднанням високих обсягів взаємної торгівлі та зростанням протекціоністських бар'єрів. США залишаються одним із основних інвесторів у бразильську економіку, проте посилення тарифної політики та застосування експортного контролю створюють суттєві виклики для бразильських експортерів. Особливо це стосується металургійної та аграрної продукції, яка традиційно займає значну частку у структурі бразильського експорту до США.

Водночас двостороння торгівля демонструє тенденцію до зростання, що свідчить про взаємну економічну зацікавленість сторін. Бразилія активно постачає аграрні товари (сою, каву, апельсиновий концентрат, яловичину), а також сировину (залізну руду, сталь, целюлозу), тоді як США експортують до Бразилії літаки, фармацевтичну продукцію та нафтопродукти. Така структура торгівлі формує взаємозалежність, яка, попри регуляторні обмеження, забезпечує рекордні показники двостороннього товарообігу. Геополітичний вимір цих відносин полягає у використанні США торговельних інструментів як засобів міжнародного впливу.

---

¹⁹ https://lb.ua/world/2025/07/03/684877_norvegiya_islandiya_shveytsariya.html

Як Бразилія, так і Україна виступають вагомими гравцями на аграрних ринках, створює основу для розширення двосторонньої торгівлі харчовими продуктами, а також для спільних проєктів у сфері агротехнологій та харчової промисловості. Україна є важливим постачальником аграрної продукції, зокрема зернових та соняшnikової олії, тоді як Бразилія має потужний експортний потенціал у сфері кави, цукру, м'яса та тропічних фруктів. Крім аграрного сектору, перспективними є напрями співпраці у машинобудуванні, фармацевтиці та енергетиці. Україна може постачати обладнання та технології для промисловості, а Бразилія – інвестувати у розвиток альтернативної енергетики та інфраструктурні проєкти.

Україна має значний потенціал для заміщення частини імпорту США на ринку Бразилії у зернових, соняшниковій олії, металургії, добривах та фармацевтиці.

РОЗДІЛ 4. В'ЄТНАМ

У 2024 р. США стали другим за величиною торговельним партнером для В'єтнаму та основним напрямком експорту²⁰. Товарний експорт В'єтнаму до США становив 119,54 млрд дол. США²¹, з часткою в загальній структурі експорту – 29,6%. Товарний імпорту – 14,98 млрд дол. США²², з часткою в загальній структурі імпорту – 4,0%. Профіцит торгівлі товарами В'єтнаму з США склав 134,5 млрд дол. США.

ТОП-5 товарних позицій експорту В'єтнаму до США у 2024 р. були: електричні машини, обладнання та їх частини (41,66 млрд дол. США, 34,85% в структурі товарного експорту); ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої (16,52 млрд дол. США, 13,82%); меблі; постільна білизна, матраци, подушки та аналогічні м'які меблеві вироби (11,29 млрд дол. США, 9,44%); одяг та аксесуари до одягу, трикотажні або в'язані гачком вироби (8,91 млрд дол. США, 7,45%); взуття, гетри та подібні вироби (8,31 млрд дол. США, 6,96%).²³

ТОП-5 товарних позицій імпорту В'єтнаму з США у 2024 р. були: електричні машини, обладнання та їх частини (4,54 млрд дол. США, 30,32% в структурі товарного імпорту); залишки та відходи харчової промисловості; готові корми для тварин (1,01 млрд дол. США, 6,78%); пластмаси та вироби з них (1,00 млрд дол. США, 6,69%); бавовна (0,68 млрд дол. США, 4,55%); мінеральні палива, мінеральні олії та продукти їх дистиляції (0,66 млрд дол. США, 4,44%).²⁴

²⁰ Sharma A. Vietnam-US Trade and Investment Relations: Updated to November 2025. Vietnam Briefing. November 25, 2025. URL: <https://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-us-trade-and-investment-relations.html/> (дата звернення 11.10.2025)

²¹ Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

²² Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1

²³ Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c842%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

²⁴ Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c704%7c%7c842%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

ТОП-5 товарних позицій експорту України до В'єтнаму у 2024 р. були: зернові культури (245,1 млн дол. США, 93,0% в структурі товарного експорту); деревина і вироби з деревини (4,6 млн дол. США, 1,7%); залишки і відходи харчової промисловості (3,3 млн дол. США, 1,3%); фармацевтична продукція (2,2 млн дол. США, 0,8%); палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (1,5 млн дол. США, 0,6%)²⁵.

ТОП-5 товарних позицій імпорту України з В'єтнаму у 2024 р. були: електричні машини, обладнання та їх частини (272,9 млн дол. США, 44,1% в структурі товарного імпорту); взуття (55,7 млн дол. США, 9,0%); реактори ядерні, котли, машини (51,9 млн дол. США, 8,4%); кава, чай (28,0 млн дол. США, 4,5%); чорні метали (23,4 млн дол. США, 3,8%)²⁶.

В'єтнам не вжив жорстких прямих відповідних торговельних заходів проти США, але здійснив низку важливих кроків у відповідь на запровадження мит США²⁷:

– видано Повідомлення про посилення управління імпортною сировиною для виробництва експортних товарів з метою посилення контролю за походженням товарів, щоб уникнути подальших антидемпінгових та компенсаційних мит (10.04.2025 р. № 2515/BCT-XNK²⁸, Міністерство промисловості та торгівлі В'єтнаму);

– проведено 3 раунди консультацій з Офісом торговельного представника США щодо можливості збільшення імпорту американської сировини та

²⁵ Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c704%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

²⁶ Trademap. ITC. URL:

https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1%7c804%7c%7c704%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1

²⁷ Шелудько Е.І., Завгородня М.І., Зарудна О.С. Протидія Японії, Республіки Корея та В'єтнаму сучасним торговельним загарозам. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. 2025. Т.4. №4. <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2025-4-4-4>

²⁸ Công văn về tăng cường quản lý nguyên liệu nhập khẩu để sản xuất hàng hoá xuất khẩu. *CÔNG THÔNG TIN ĐIỆN TỬ BỘ CÔNG THƯƠNG*. 2515/BCT-XNK. 10/04/2025. URL: <https://moit.gov.vn/van-ban-phap-luat/van-ban-dieu-hanh/cong-van-ve-tang-cuong-quan-ly-nguyen-lieu-nhap-khau-de-san-xuat-hang-hoa-xuat-khau.html>

обладнання в обмін на зниження мит на в'єтнамські товари; перегляду антидемпінгових мит на в'єтнамські фанеру, сталеві вироби та акумулятори;

– набула чинності Угода про всеохоплююче економічне партнерство між В'єтнамом та ОАЕ²⁹;

– прискорено переговори щодо Угоди про вільну торгівлю з Канадою для зниження залежності від США як експортного ринку;

– укладено Рамкову угоду про взаємну, справедливу та збалансовану торгівлю між США та В'єтнамом³⁰, згідно якої в'єтнамські товари обкладатимуться митом у розмірі 20%, тоді як товари, що реекспортуються з В'єтнаму, підлягатимуть 40% миту. Водночас В'єтнам отримує можливість імпортувати американські товари без мит і зобов'язується надати американській продукції, включно з автомобілями з великою потужністю двигуна, преференційний доступ до свого ринку.

Замість дзеркальних санкцій, В'єтнам обрав шлях переговорів та лібералізації власного імпорту, одночасно агресивно виходячи на ринки Близького Сходу та Індії, щоб компенсувати втрати в США.

Для захисту національної економіки В'єтнам впровадив низку інструментів внутрішньої торговельно-промислової політики, зокрема:

1. Створено Міжвідомчу групу з торговельної диверсифікації, завдання якої скорочення частки США у загальному експорті до 18% до 2028 року шляхом збільшення частки експорту до Індії, країн Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf – GCC) та Африки.

---

²⁹ Full Text Of Viet Nam - UAE Comprehensive Economic Partnership Agreement (VN - UAE CEPA). *The Center for WTO and International Trade - VCCI*. 19/02/2025. URL: <https://wtocenter.vn/chuyen-de/27163-text-for-the-comprehensive-economic-partnership-agreement-between-viet-nam-and-the-uae>

³⁰ Fact Sheet: The United States and Viet Nam Reach a Framework for an Agreement on Reciprocal, Fair, and Balanced Trade. *The Office of the United States Trade Representative*. URL: <https://ustr.gov/about/policy-offices/press-office/fact-sheets/2025/october/fact-sheet-united-states-and-viet-nam-reach-framework-agreement-reciprocal-fair-and-balanced-trade>

2. Впровадження політики стимулювання розвитку власної сировинної бази та внутрішнього виробництва шляхом підтримки локалізації виробництва електроніки та акумуляторів³¹.

3. Знижено ввізні мита на сировину та компоненти для високотехнологічних виробництв (наприклад, етан, компоненти електроніки). Декрет № 73/2025/NĐ-CP від 31.03.2025 р.³² встановлює нові преференційні ставки для сировини, що необхідна для високотехнологічних галузей, зменшуючи витрати в'єтнамських виробників у часи торговельних війн. Вперше в митну сітку інтегровані стимулюючі ставки для обладнання, що використовується в «зелених» промислових кластерах.

4. Сприяння розвитку внутрішнього споживчого ринку шляхом впровадження національної кампанії «В'єтнамці надають пріоритет використанню в'єтнамських товарів», де ціллю на період 2025-2027 рр. є збільшити частку вітчизняних товарів у національному роздрібному товарообігу до 85% у 2027 р. та зменшити залежність від американських брендів у сегментах споживчої електроніки, одягу та продуктів харчування.

У відповідь на агресивну політику США В'єтнам не вступив до нових торговельних альянсів, але:

- активізував участь у робочих групах в рамках Всеосяжної та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership – CPTPP);

- приєднався до консультацій у COT;

³¹ Tỷ Lệ Nội Địa Hóa Trong Sản Xuất Điện Tử - Chìa Khóa Phát Triển Bền Vững. ICATECH. 23/04/2025. URL: <https://icatech.com.vn/ty-le-noi-dia-hoa-trong-san-xuat-dien-tu-chia-khoa-phat-trien-ben-vung>

³² Ưu Đãi, Bổ Sung Mức Thuế Suất Thuế Nhập Khẩu Ưu Đãi Của Một Số Mặt Hàng Tại Biểu Thuế Nhập Khẩu Ưu Đãi Theo Danh Mục Mặt Hàng Chịu Thuế Ban Hành Kèm Theo Nghị Định Số 26/2023/Nđ-CP Ngày 31 Tháng 5 Năm 2023 Của Chính Phủ Về Biểu Thuế Xuất Khẩu, Biểu Thuế Nhập Khẩu Ưu Đãi, Danh Mục Hàng Hóa Và Mức Thuế Tuyệt Đối, Thuế Hỗn Hợp, Thuế Nhập Khẩu Ngoài Hạn Ngạch Thuế Quan. Nghị Định Chính Phủ. Số: 73/2025/NĐ-CP. 31 tháng 3 năm 2025. URL: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Xuat-nhap-khau/Nghi-dinh-73-2025-ND-CP-sua-doi-muc-thue-suat-thue-nhap-khau-uu-dai-Nghi-dinh-26-2023-ND-CP-649748.aspx>

– В'єтнам активізував переговори про створення зони вільної торгівлі з усім блоком GCC, щоб забезпечити альтернативні ринки збуту для своєї електроніки та текстилю.

Україна має значний потенціал для заміщення частини імпорту на ринку В'єтнаму за такими стратегічними напрямками:

- в агропромисловому комплексі задоволення високого попиту В'єтнаму шляхом нарощення поставок пшениці та кукурудзи, що може частково замінити американську сою та шрот, а також збільшення поставок соняшникової олії. Україна вже у 2024 р. експортувала пшеницю до В'єтнаму на 223,5 млн дол. США. Можливе постачання соняшникової олії у великій тарі для в'єтнамських переробників, а не лише в роздрібній упаковці;

- в харчовій промисловості заміщення частини імпорту м'яса птиці та яйця. У 2025 р. Україна суттєво розширила перелік сертифікованих підприємств-виробників у цих категоріях. Українські стандарти якості вже визнані на ринках ЄС та Великої Британії, що є потужним репутаційним активом для проходження в'єтнамської дозвільної процедури;

- в ІТ та цифровій інфраструктурі замість дорогих американських рішень, українські ІТ-компанії можуть пропонувати системи управління для цифрових промислових кластерів В'єтнаму.

РОЗДІЛ 5. ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

У 2024 р. товарний експорт Великої Британії до США становив 72,12 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 14,1%. Товарний імпорту – 92,64 млрд дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 11,53%³³.

ТОП-5 товарних позицій експорту Великої Британії до США у 2024 р.

склалися з: ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини (14,73 млрд дол. США, 20,434% в структурі товарного експорту); транспортні засоби, крім залізничного або трамвайського рухомого складу, та їх частини та аксесуари (11,71 млрд дол. США, 16,23%); фармацевтична продукція (6,44 млрд дол. США, 8,93%); натуральні або культивовані перли, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутеріальні вироби; монети (5,22 млрд дол. США, 7,24%); оптичні, фотографічні, кінематографічні, вимірювальні, контрольні, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарати; їх частини та аксесуари (4,78 млрд дол. США, 6,63%).

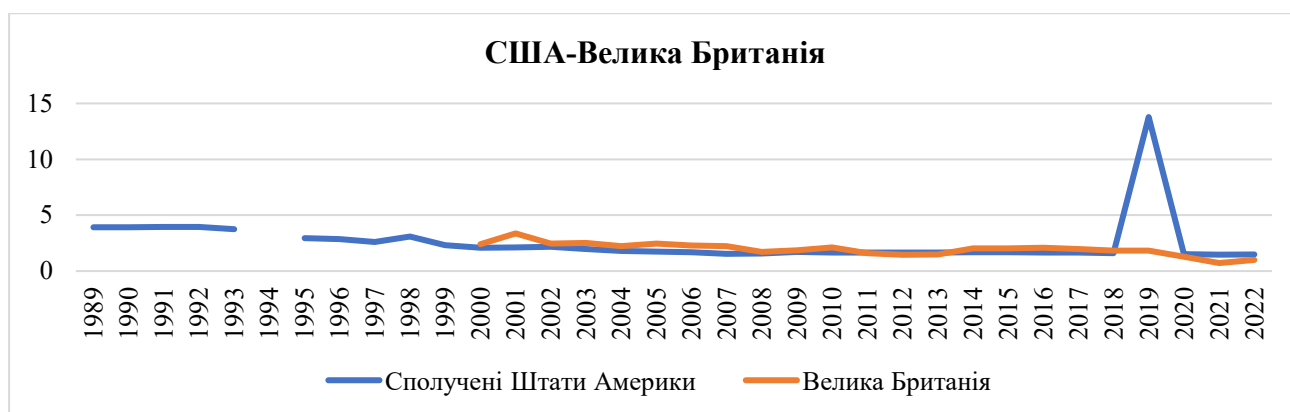
ТОП-5 товарних позицій імпорту Великої Британії з США у 2024 р.

склалися з: ядерні реактори, котли, машини та механічні пристрої; їх частини (19,73 млрд дол. США, 21,29% в структурі товарного імпорту); мінеральне паливо, мінеральні олії та продукти перегонки; бітумінозні речовини; мінеральні воски (18,68 млрд дол. США, 20,16%); натуральні або культивовані перли, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; ювелірні вироби; монети (12,10 млрд дол. США, 13,06%); літаки, космічні апарати та їх частини (5,9 млрд дол. США, 6,36%); оптичні, фотографічні, кінематографічні, вимірювальні, контрольні, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарати; їх частини та аксесуари (5,77 млрд дол. США, 6,23%)³⁴.

---

³³ <https://ttd.wto.org/en/profiles/united-kingdom>

³⁴ <https://ttd.wto.org/en/analysis/import-export-patterns/partners?classification=HS&product=TOTAL&member=C826&year=2024>

Рис. 5.1. Середні тарифні ставки, що застосовувалися для всіх груп товарів з 1989 по 2022 рр., %

Джерело: <https://data.worldbank.org/indicator/TM.TAX.MRCH.WM.AR.ZS?locations=US-GB>

У 2024 р. товарний експорт України до Великої Британії становив 611,12 млн дол. США, частка в загальній структурі експорту – 1,46%. Товарний імпорт – 1,27006 млн дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 1,79%³⁵.

ТОП-5 товарних позицій експорту України до Великої Британії у 2024 р. склалися з: олійне насіння та плоди олійних культур; різні зерна, насіння та плоди; промислові або лікарські рослини; солома та кормові культури (172,19 млн дол. США; 28,18% в структурі товарного експорту); м'ясо та м'ясні субпродукти (75,69 млн дол. США; 12,38%); жири та олії тваринного, рослинного або мікробного походження та продукти їх розщеплення; готові їстівні жири; віск тваринного або рослинного походження (73,68 млн дол. США; 12,06%); електричні машини та обладнання та їх частини; звукозаписуючі, телевізійні пристрої та частини і аксесуари до них (39,93 млн дол. США; 6,53%); злаки (37,34 млн дол. США; 6,11%)³⁶.

ТОП-5 товарних позицій імпорту України з Великою Британією у 2024 р. склалися з: транспортні засоби, крім залізничного або трамвайного руху, а також їх деталі та аксесуари (306,33 млн дол. США, 24,12% в структурі товарного імпорту); ядерні реактори, котли, машини та механічні прилади; їх деталі (164,78

³⁵ <https://ttd.wto.org/en/profiles/ukraine>

³⁶ <https://ttd.wto.org/en/analysis/import-export-patterns/partners?classification=HS&product=TOTAL&member=C804&year=2024>

млн дол. США, 12.97%); напої, духи та оцет (128,59 млн дол. США, 10.12%); оптичні, фотографічні, кінематографічні, мірникові, перевіряючі, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарат; їх частини та аксесуари (102,91 млн дол. США, 8,10%); електротехнічні та їх обладнання та деталі; звукозаписники та репродюсери, телевізійні зображувачі та звукозаписники та репродюсери, а також частини та аксесуари таких статей (88,48 млн дол. США 6,97%)³⁷.

У відповідь на мита США Великою Британією вжиті торговельні заходи:

1. Заходи щодо захисту національного виробника: скасування тарифів на 89 товарів (до середини 2027); фінансування експорту та пріоритетна підтримка металургійної промисловості як такої, що найбільш потерпає від тарифної політики.

2. Підписано Угоду з економічного процвітання між США та Великою Британією сталося (червень 2025 р.), що відновлює торговельні відносини у секторах авіа- та автомобілебудування (двигуни, літаки, авто) та торгівлі етанолом до рівня 2024 р.³⁸.

3. У грудні 2025 р. в межах Угоди про економічне процвітання Британія досягнуто домовленості щодо нульових тарифів на експорт фармацевтичної продукції; отримано гарантії щодо незмінності практики ціноутворення на ліки всередині Великої Британії³⁹.

³⁷ <https://ttd.wto.org/en/analysis/import-export-patterns/partners?classification=HS&product=TOTAL&member=C804&year=2024>

³⁸ Trump says UK is protected from tariffs 'because I like them' as trade deal is signed off. <https://www.theguardian.com/politics/2025/jun/16/starmer-and-trump-finalise-uk-us-trade-deal-at-g7-but-steel-tariffs-still-on-hold>

Набула чинності угода про митні тарифи між США та Великою Британією. <https://logist.fm/news/nabula-chinnosti-ugoda-pro-mitni-tarifi-mizh-ssha-ta-velikoyu-britaniieyu>
США та Британія уклали торговельну угоду.

<https://www.slovoidilo.ua/2025/06/17/novyna/polityka/ssha-ta-brytaniya-uklaly-torhovelnu-uhodu>
Global growth is expected to decline and downside risks to intensify as major policy shifts unfold. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2025/04/22/world-economic-outlook-april-2025?cid=bl-com-SM2025-WEOEA2025001>

Global trade in 2025: Resilience under pressure. 14 March 2025. <https://unctad.org/news/global-trade-2025-resilience-under-pressure>

³⁹ Landmark UK-US pharmaceuticals deal to safeguard medicines access and drive vital investment for UK patients and businesses. 1 Dec. 2025. <https://www.criticalsupply.group/news/landmark-uk-us-pharmaceuticals-deal>

Для захисту національної економіки Велика Британія впроваджувала інструменти внутрішньої торговельно-промислової політики. Вжито короткострокові заходи щодо: посилення протекціонізму та підтримка нових промислових виробництв; диверсифікації та пошуку нових ринків збуту та ланцюгів постачання для зниження ризиків; виокремлені пріоритетні сектори підтримки: чиста енергія, технології та критична сировина; поєднання торговельної політики з питаннями безпеки та клімату⁴⁰; оголошено про збільшення інвестицій (близько на чверть) в інноваційні, безпечні ефективні методи лікування та розробку ліків в рамках NHS, посиляючись на зміни в порогах економічної ефективності NICE та ставці повернення коштів VPRAG⁴¹.

Торговельні перспективи Великої Британії покращувалися наступними заходами: укладено Угоду про вільну торгівлю з Індією, Угоду про економічне процвітання між США та Великою Британією та новому Стратегічному партнерству з ЄС⁴².

⁴⁰ Global trade in 2025: Resilience under pressure. 14 March 2025. <https://unctad.org/news/global-trade-2025-resilience-under-pressure>

Du J., Shepotylo O. Tariffs and Triumph: The UK's Edge in a Fractured World. Insight Paper. Centre for Business Prosperity, Department of Economics and International Business, Aston Business School, Aston University. 2025. p. 44

Siddiqui K. Returning to Protectionism: The Shift in United States Trade Policy, World Financial Review. 2025.

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.researchgate.net/publication/391700787_2025_Returning_to_Protectionism_The_Shift_in_United_States_Trade_Policy_World_Financial_Review_May_12&ved=2ahUKEwiei8qc3dOOAxXXJhAIHVUYKH0QFnoECCIQAQ&usq=AOvVaw2FrDsz_ufxm2HT8qB4YtgE

⁴¹ Landmark UK-US pharmaceuticals deal to safeguard medicines access and drive vital investment for UK patients and businesses. 1 Dec. 2025.

<https://www.criticalsupply.group/news/landmark-uk-us-pharmaceuticals-deal>
Landmark UK-US pharmaceuticals deal to safeguard medicines access and drive vital investment for UK patients and businesses. Press release. URL: <https://www.gov.uk/government/news/landmark-uk-us-pharmaceuticals-deal-to-safeguard-medicines-access-and-drive-vital-investmentfor-uk-patients-and-businesses>

⁴² Британія підписала найбільшу торговельну угоду з моменту виходу з ЄС — BBC. <https://epravda.com.ua/finances/velika-britaniya-ta-indiya-uklali-torgovelnu-ugodu-yaka-zbilshit-torgivlyu-na-milyardi-dolariv-806371/>

Стратегічне партнерство: Британія і ЄС уклали низку угод. <https://www.dw.com/uk/strategicne-partnerstvo-velikobritania-i-es-uklali-nizku-ugod/a-72598816>

США і Великобританія уклали "історичну" торговельну угоду. <https://www.dw.com/uk/ssa-i-velikobritania-uklali-istoricnu-torgovelnu-ugodu/a-72483470>

Україна потенційно може замінити імпорт Великої Британії по наступних позиціях: компоненти ядерних реакторів (Україна має потенціал щодо виробництва окремих елементів ядерних реакторів, проте виробництво ядерних реакторів потребує значних інвестицій та технологічного оновлення), котли, машини та механічні пристрої (зокрема, ПАТ «Турбоатом», АТ «ФЕД», АТ «Мотор «Січ», інші); мінеральне паливо, нафта та продукти перегонки (наявність власного видобутку та нафтопереробних заводів, які обмежено працюють в умовах війни); літаки, космічні апарати та їх частини (найбільш значущі виробники ДП «Антонов», КБ «Південне» та завод «Південмаш»)⁴³.

---

⁴³ Зовнішня торгівля України товарами за 2024 рік (експрес-випуск). <https://stat.gov.ua/uk/publications/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-za-2024-rik-ekspres-vypusk>

РОЗДІЛ 6. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

У 2024 р. США були найбільшим ринком для експорту товарів ЄС, на який припадало 21,08% від загального обсягу експорту ЄС⁴⁴. Частка США в імпорті товарів до ЄС склала у 2024 р. 13,7%: США є другим за обсягами джерелом імпорту товарів ЄС після Китаю. У 2024 році ЄС мав торговий профіцит із США у торгівлі товарами на рівні 216 млрд дол. США і торговий дефіцит у торгівлі послугами у розмірі 161 млрд дол. США. Загальний торговий профіцит ЄС із США (товари та послуги) становив 55 млрд дол. США, що не перевищує 3% від загального обсягу торгівлі.

Топ-5 товарних позицій експорту ЄС до США (2024): фармацевтичні продукти (19,85%), ядерні реактори, котли (17,39%), автомобілі, автозапчастини (9,96%, експортери переважно Німеччина, Італія), загальне промислове обладнання (7,45%), електричні машини, прилади та електричні компоненти (7,45%), оптичні прилади (6,87%).

Топ-5 товарних позицій імпорту ЄС із США (2024): мінеральні палива (23,44%), ядерні реактори, котли (16,19%), фармацевтичні продукти (11,14%), оптичні прилади (8,48%), природний і промисловий газ (5,78%).

У 2024 році ЄС був найбільшим ринком для експорту товарів з України, на який припадало 59,5 % від загального обсягу товарного експорту України⁴⁵. Також ЄС є найбільшим імпортером товарів в Україну з часткою 50,5 % у загальному товарному імпорті України у 2024 р.

Топ-5 товарних позицій експорту ЄС в Україну (2024): мінеральні палива (16,95%), електричні машини та обладнання (10,62%), ядерні реактори, котли (10,31%), транспортні засоби (10,10%), зброя та боєприпаси (8,11%).

Топ-5 товарних позицій імпорту ЄС з України (2024): зерно (18,37%), рослинні олії (12,65%), насіння олійних (10,16%), залізо та сталь (7,93%), руди, шлак та зола (7,92%).

У відповідь на мита США вжиті торговельні заходи:

⁴⁴ Джерело даних: <https://ttd.wto.org/en/profiles/european-union> e

⁴⁵ Джерело даних: <https://ttd.wto.org/en/profiles/ukraine>

Дзеркальне підняття тарифів

Перша хвиля тарифів:

- *25% тарифи на американські товари:* 9 квітня 2025 року країни-члени ЄС (усі крім Угорщини) схвалили першу хвилю тарифів у відповідь на 25% тарифи США на сталь і алюміній (набули чинності 12 березня 2025 року). Цільові товари: продукти харчування та напої (соя, птиця, апельсиновий сік), промислові товари (мотоцикли, текстиль, деревина, яхти, сталь, алюміній, тютюн), інші товари. Тарифи були призупинені на 90 днів після оголошення Д. Трампом паузи на 20% тарифи для ЄС, щоб дати час для переговорів.

Друга хвиля тарифів:

- ЄС підготувало другу хвилю тарифів на американські товари на суму 72 млрд євро (84 млрд дол. США). Передбачалося, що вони можуть бути застосованими до американських літаків та запчастин на суму 11 мільярдів євро (13 мільярдів доларів). Серед інших товарів – автомобілі, машини, електротехнічні вироби, хімікати, сільськогосподарська продукція.

Укладання угоди зі США

- Тимчасові домовленості про призупинення тарифів: після оголошення Д. Трампом 90-денної паузи на 20%-ві "дзеркальні" тарифи (9 квітня 2025 року), ЄС погодився на переговори для досягнення "збалансованої та взаємовигідної" угоди.

- 27 липня 2025 р. США та ЄС домовилися про рамкову торговельну угоду, яка зупинила найгірший сценарій торговельної війни.

Домовленості щодо тарифів у рамковій торговельній угоді між США та ЄС

- Рамкова торговельна угода передбачає⁴⁶ базовий 15%-й тариф США на більшість товарів з ЄС включно із автомобілями, фармацевтикою, напівпровідниками. Тариф у розмірі 15% є максимальним тарифом і не додається

⁴⁶ Key elements of EU-U.S. trade deal agreed on Sunday. Reuters July 28, 2025. URL: <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/key-elements-eu-us-trade-deal-agreed-sunday-2025-07-27/>

до жодних існуючих ставок. Однак США мають оголосити результати своїх 232 торговельних розслідувань через два тижні після 27 липня 2025 р. та окремо вирішити питання щодо тарифних ставок на чіпи та фармацевтичні препарати. США та ЄС встановлюють нульові тарифи на всі літаки та їх компоненти, деякі хімічні речовини, деякі генеричні препарати, напівпровідникове обладнання, деякі сільськогосподарські продукти, природні ресурси та критично важливу сировину. Буде додано більше продуктів. Ситуація з алкогольними напоями буде визначена пізніше. Тарифи США на європейську сталь та алюміній залишаться на рівні 50%, але досягнуто домовленості щодо їх заміни системою квот. ЄС зобов'язався здійснити стратегічні закупівлі на суму 750 млрд дол. США, що охоплюють нафту, газ, ядерну енергетику, паливо та чіпи протягом терміну президентства Д. Трампа. Згідно з угодою, ЄС зобов'язався купувати американську військову техніку, а європейські компанії мають інвестувати 600 млрд дол. у США протягом другого терміну президентства Д. Трампа.

- У серпні 2025 року Сполучені Штати запровадили нові тарифи, які значно вищі за 15%, на широкий спектр промислової продукції, зокрема на сталь та алюмінієві похідні. Близько 40% імпорту промислового обладнання з ЄС підлягає 50% тарифу на вміст металу в продукті.

Цифрове регулювання

- *Наміри щодо заходів проти американських технологічних компаній:* ЄС розглядає можливість обмеження доступу американських технологічних гігантів (Google, Meta, Amazon тощо) до європейського ринку через регуляторні заходи, передбачені у Digital Markets Act (DMA) і Digital Services Act (DSA).

- *Використання цифрових податків, унормоване у Digital Services Tax, (DST):* ЄС розглядає цифрові податки на американські технологічні компанії як частину заходів у відповідь на тарифи США, що може вплинути на доходи США від європейського ринку.

Інші заходи

- *Використання Anti-Coercion Instrument, ACI (інструменту проти економічного примусу):* ЄС розглядає можливість застосування ACI, ухваленого

в листопаді 2023 року, для протидії економічному тиску США. АСІ дозволяє вводити широкий спектр заходів, включаючи тарифи, обмеження експорту/імпорту, доступу до державних закупівель, іноземних інвестицій і прав інтелектуальної власності. АСІ ще не використовувався, але може бути активований, якщо США посилять тиск. Процес передбачає консультації (3–6 місяців) і діалог із США перед запровадженням заходів.

- *Політичний тиск через цільові санкції*: ЄС обрав товари для тарифів у відповідь на тарифи США, які мають політичний вплив у республіканських штатах США (наприклад, соя з Луїзіани, яловичина з Канзасу та Небраски, деревина з Північної Кароліни).

Для захисту своєї економіки ЄС впровадив інструменти внутрішньої промислової політики:

- *Європейська Промислова стратегія ЄС (EU Industrial Strategy)*⁴⁷: Ухвалена в 2020 році стратегія спрямована на підтримку стратегічних галузей (зелені технології, мікроелектроніка, фармацевтика, водень) через інвестиції, субсидії та державно-приватні партнерства. У 2025 році були розроблені плани дій щодо підтримки автомобілебудування⁴⁸ та хімічної промисловості⁴⁹ - галузей, що були уражені тарифами США.

- *Європейський зелений курс (European Green Deal)*: Програма, спрямована на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, використовується для підтримки європейських компаній у зелених технологіях (вітрова, сонячна енергія, водень), що зменшує залежність від імпорту

---

⁴⁷ EU industrial strategy: key learnings. URL: <https://www.interregeurope.eu/policy-learning-platform/news/eu-industrial-strategy-key-learnings>

⁴⁸ Industrial Action Plan for the European automotive sector. Brussels, 5.3.2025 COM(2025) 95 final. URL: https://transport.ec.europa.eu/document/download/89b3143e-09b6-4ae6-a826-932b90ed0816_en?filename=Communication%20-%20Action%20Plan.pdf

⁴⁹ Plan for stronger EU chemical industry. URL: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/plan-stronger-eu-chemical-industry-2025-07-08_en

енергоносіїв із США. Приклад: впровадження Національної водневої стратегії в Німеччині.⁵⁰

- *Європейський закон про чіпи (European Chips Act⁵¹)*: закон спрямований на збільшення виробництва напівпровідників у ЄС, щоб зменшити залежність від імпорту з Азії та США і передбачає інвестування принаймні 43 млрд євро протягом 2021-2027 рр.

- *GAIA-X⁵² (Європейська хмарна інфраструктура)*: проєкт GAIA-X створює європейську хмарну інфраструктуру для зменшення залежності від американських провайдерів (Amazon Web Services, Microsoft Azure, Google Cloud). Це федеративна система, що об'єднує багатьох постачальників хмарних послуг та користувачів разом у прозорому середовищі.

- *Ініціатива EuroStack⁵³*, представлена у Європейському Парламенті у вересні 2024 р, - промисловий стратегічний проєкт європейської технологічної індустрії щодо залучення інвестицій для комплексу цифрових інфраструктур: від підключення до хмарних обчислень, штучного інтелекту та цифрових платформ. Метою ініціативи є зменшення залежності від США.

Для зменшення залежності від ринку США ЄС планує посилити торговельні зв'язки з іншими глобальними гравцями, зокрема, ЄС знаходиться на фінальній стадії укладання угод про вільну торгівлю з блоком МЕРКОСУР (Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай) та Індією. Також оновлюються переговори щодо торговельних угод з іншими країнами.

✓ У вересні 2025 року Європейська Комісія ухвалила пропозиції щодо підписання та укладення двох паралельних правових документів: Угоди про партнерство між ЄС та МЕРКОСУР та Тимчасової торговельної угоди. Такий механізм впровадження угод спрямований на прискорення створення ЗВТ між ЄС та МЕРКОСУР в умовах глобальної невизначеності світової торгівлі.

---

⁵⁰ The National Hydrogen Strategy. URL: <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Navigation/EN/hydrogen/national-hydrogen-strategy.html>

⁵¹ European Chips Act. URL: <https://www.european-chips-act.com>

⁵² Gaia-X . URL: <https://gaia-x.eu>

⁵³ <https://eurostack.eu/who-we-are/>

Торговельна угода була підписана 17 січня 2026 року, тимчасово застосовується з 27 лютого 2026 р. і може бути повністю реалізована тільки після схвалення Європарламентом.

✓ У лютому 2025 року Європейський Союз та Індія оголосили про намір укласти всебічну угоду про вільну торгівлю до кінця 2025 року. Переговори про вільну торгівлю між країнами почалися ще у 2007 році, але майже десятиліття між 2013 та 2022 роками перебували у замороженому стані. 27 січня 2026 р. Європейський Союз та Індія оголосили про укладення історичної торговельної угоди.

✓ У січні 2025 року ЄС та *Малайзія* оголосили про відновлення переговорів щодо всеохоплюючої Угоди про вільну торгівлю, які розпочалися у 2010 і були призупинені у 2012 році.

✓ ЄС та *Мексика* у січні 2025 р., перебуваючи під тиском нових тарифів США, уклали модернізовану глобальну угоду після декількох років переговорів.

✓ Була модернізована Угода про асоціацію між ЄС та *Чилі*. 1 лютого 2025 року набула чинності Тимчасова торговельна угода, яка буде замінена Розширеною рамковою угодою.

✓ У червні 2025 р. Європейський Союз та *Австралія* відновили переговори щодо укладення всеохоплюючої угоди про вільну торгівлю, які були заморожені з 2023 р. 24 березня 2026 р. сторони досягли політичної домовленості щодо масштабної торговельної угоди після майже восьми років переговорів.

✓ У липні 2025 р. ЄС та *Індонезія* домовилися щодо прискорення укладання Угоди про комплексне економічне партнерство (СЕРА). Сторони підписали торговельну угоду у вересні 2025 р.

Україна може замінити США як експортера сої в ЄС у разі поновлення тарифного тиску США на ЄС у взаємній торгівлі. ЄС обрав товари для тарифів у відповідь на тарифи США, які мають політичний вплив у республіканських штатах США, зокрема сою. ЄС не використовує тарифні квоти при імпорті сої з України, що дасть українським експортерам конкурентні переваги.

Частка США в імпорті сої до ЄС складає 40,1%, України – 9%, Бразилії – 45,9%. Тобто імпорт сої в ЄС фактично поділений між Бразилією та США. Щоб збільшити свою частку ринку за рахунок США українському експорту треба мати конкурентні переваги перед бразильським. Для отримання цих переваг в Україні потрібно до кінця 2026 р. запровадити вимоги Регламенту ЄС щодо знеліснення та деградації лісів (EUDR⁵⁴), який вимагає, зокрема, довести, що соя та продукти її переробки, які імпортуються в ЄС, не пов'язані з вирубкою лісів, та їх походження можна відстежити. На відміну від Бразилії, Україна віднесена до країн з низьким рівнем ризиків стосовно вимог EUDR, для яких передбачені спрощені процедури. Проте процедури EUDR досить складні і витратні як для великих і середніх, так і для малих виробників сої. Тому не тільки заміна США на ринку сої ЄС, але і збереження можливостей для експорту сої в ЄС взагалі, потребують інформаційної та організаційної підтримки Уряду України у впровадженні EUDR, а для малих виробників – підтримки місцевої влади, дорадчих служб і галузевих асоціацій.

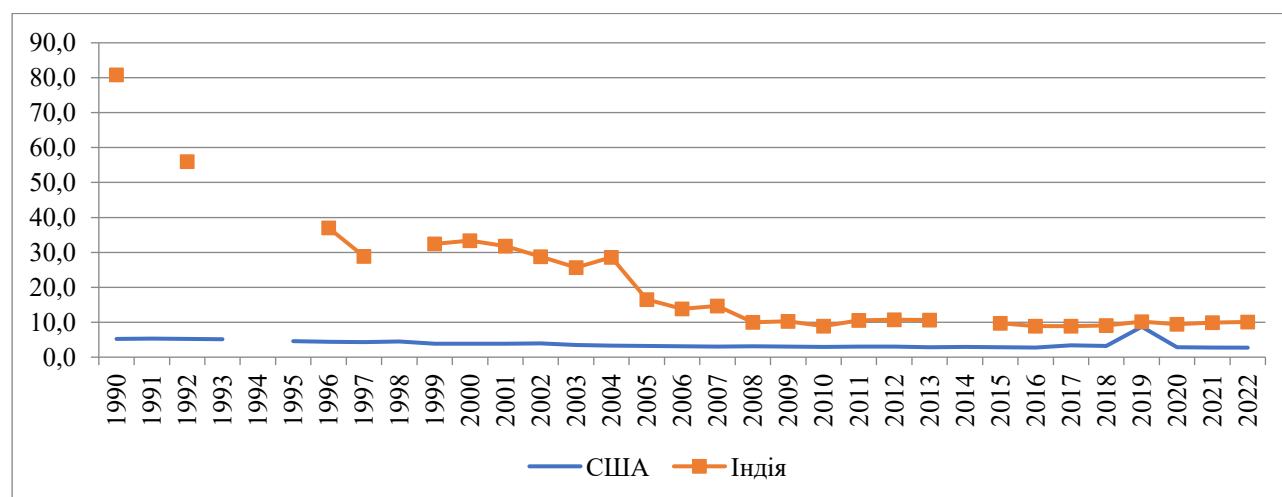
⁵⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj/eng>

РОЗДІЛ 7. ІНДІЯ

У 2024 р. товарний експорт Індії до США склав 73,66 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 18,2%. Товарний імпорт – 39,06 млрд дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 6,1%.

ТОП-5 товарних позицій експорту Індії до США у 2024 р. склалися з⁵⁵: електричного, електронне обладнання (12,33 млрд дол. США, що займає 15,52 % в структурі товарного експорту); перли, дорогоцінне каміння, метали, монети (9,15 млрд дол. США, 11,52 %); фармацевтична продукція (8,72 млрд дол. США, 10,98%); машини, ядерні реактори, котли (6,48 млрд дол. США, 8,16 %), мінеральні палива, олії, продукти дистиляції (4,38 млрд дол, 5,51%).

ТОП-5 товарних позицій імпорту Індії до США у 2024 р. склалися з⁵⁶: Мінеральні палива, олії, продукти дистиляції (12,29 млрд дол. США, 31,52% в структурі товарного імпорту); машини, ядерні реактори, котли (5,78 млрд дол. США, 14,82 %); оптична, фото, технічна, медична апаратура (2,35 млрд дол. США, 5,95 %); перли, дорогоцінне каміння, метали, монети (2,252 млрд дол. США, 5,78 %); електричне, електронне обладнання (2 млрд дол. США, 5,13%).

Рис. 7.1. Середні тарифні ставки, що застосовувалися для всіх груп товарів з 1990-2022 рр., %

Джерело: <https://data.worldbank.org/indicator/TM.TAX.MRCH.SM.AR.ZS?locations=US-CN>

⁵⁵ <https://tradingeconomics.com/india/exports/united-states>

⁵⁶ <https://tradingeconomics.com/india/exports/united-states>

Індія входить до числа тих країн, які прийняли виклик США і пішла шляхом переговорів, готуючись до ухвалення *нової торговельної Угоди з США*. Після запровадження США 02.04.2025 р. додаткового 26% взаємного тарифу на індійські товари, який був тимчасово призупинений на 90 днів, базовий 10% тариф Америки залишається чинним.

Індія та США обговорили можливість укладання торговельної угоди ще у лютому 2025 р., встановивши терміни завершення першого етапу до осені (вересень-жовтень 2025 р.). Міністр торгівлі П. Гоял минулого тижня наголосив, що підхід Індії до торговельних угод не обмежений дедлайнами, і країна продовжить роботу над торговельною угодою зі США лише тоді, коли вона буде повністю завершена та відповідатиме національним інтересам.

Відповіддю на додаткове 25% мито, яке адміністрація США запровадила на автомобілі та основні автозапчастини, є *подання повідомлення до СОТ*, де зазначено, що США отримають 723,75 млн дол. США шляхом запровадження додаткового тарифу, а впровадження дзеркальних тарифів з боку Індії призведе до еквівалентної суми мит, стягнутих з товарів, імпортованих зі США. Індія заявляє, що залишає за собою право відкликати або змінити повідомлення, припускаючи, що запропоновані відповідні мита можуть бути скасовані залежно від того, як Вашингтон відреагує на цю пропозицію.

У деяких секторах індійський уряд розглядав можливість *зниження мит на американські товари* (наприклад, на спиртні напої, горіхи, сухофрукти) до 23 млрд дол. США вартості імпорту з США, щоб пом'якшити торговельне навантаження та уникнути ескалації. Розглядаються *пропозиції про гнучку «zero-for-zero» модель тарифів*, коли індійські та американські митні ставки будуть взаємно компенсовані.

Індія ставить пріоритет протистояння дипломатичному тиску щодо укладання угод, які можуть мати несприятливі довгострокові наслідки, особливо в умовах політично нестабільного світового середовища, наголошуючи на тому, що будь-яка угода, укладена під тиском, може бути короткочасною та потенційно скасованою зі змінами в політичному керівництві США та ставлячи

пріоритет збереження внутрішніх інтересів над короткостроковими торговельними угодами. Такими пріоритетами визнано:

- пріоритети для Індії на тлі торговельних переговорів;
- пілєспрямована підтримка експорту стратегічних секторів Індії;
- поглиблення внутрішньої галузевої інтеграції з глобальними ланцюгами створення вартості;
- прискорення двосторонніх переговорів щодо цифрової торгівлі та послуг;
- створення надійних інституційних рамок для транскордонних потоків даних та угод про взаємне визнання.

Індія централізовано зосереджена на зміцненні власного виробництва (в рамках *ініціатив Make in India та Atmanirbhar Bharat*) та розвитку інфраструктури для підвищення конкурентоспроможності експорту від виробничих осередків до цифрових і технологічних продуктів⁵⁷.

Індія не уклала помітних нових торговельних альянсів у пряму відповідь на агресивну політику США. Натомість вона здійснила ширше стратегічне перебалансування: зміцнення існуючих угруповань та прискорення двосторонніх торговельних угод для диверсифікації своєї економіки та зменшення залежності від США.

Відбувається посилення Всеохоплюючого стратегічного партнерства між Індією та Великою Британією з особливим акцентом на торгівлі та економіці, технологіях, обороні, безпеці, освіті тощо.

Сучасні торговельно-економічні відносини між США та Індією визначаються ухваленням торговельним договором 2026 р., який передбачає зниження тарифів, розширення доступу до ринків та стратегічне співробітництво у сфері енергетики, технологій і цифрової торгівлі. Цей договір поєднує економічні інтереси з геополітичними викликами, зокрема стримування впливу Китаю та зменшення залежності Індії від російських енергоресурсів.

---

⁵⁷ https://economictimes.indiatimes.com/news/india/india-adopting-multi-pronged-approach-to-beat-global-headwinds-mos-for-finance/articleshow/122817696.cms?utm_source=chatgpt.com

1. Тарифна та регуляторна трансформація

У лютому 2026 року США та Індія оголосили про новий торговельний договір, що передбачає зниження американських тарифів на індійські товари з 25–50% до 18%, а також поступове скасування мит на окремі фармацевтичні вироби, дорогоцінні камені та авіаційні комплектуючі. Індія, зі свого боку, погодилася зменшити або ліквідувати тарифи на американські промислові товари та аграрну продукцію, включно з соєвою олією, горіхами, вином і спиртними напоями. Крім того, сторони домовилися про спрощення процедур сертифікації та узгодження стандартів у сферах медичних виробів та ІКТ, що зменшує нетарифні бар'єри.

Індія взяла на себе зобов'язання закупити американських товарів, включно з енергетичними ресурсами, інформаційними технологіями та обладнанням протягом п'яти років на понад 500 млрд дол. США. Це рішення частково пов'язане з відмовою Індії від імпорту російської нафти та переорієнтацією на американські та венесуельські поставки. США, у свою чергу, відкривають доступ до свого ринку для індійських фармацевтичних компаній та виробників ювелірних виробів.

З огляду на структурні зрушення у світовій торгівлі та прагнення Індії до диверсифікації імпорту, українсько-індійські відносини мають значний потенціал для розширення, зокрема у сегментах, де відбувається часткове витіснення або подорожчання американської продукції. Україна може посилити свої позиції як постачальник зернових (пшениця, кукурудза), соняшникової олії та кормових культур, частково заміщуючи відповідні поставки зі США. Перспективним є також нарощування експорту металопродукції (напівфабрикати сталі, прокат), яка може конкурувати з американською за ціною в умовах тарифних обмежень, а також продукції хімічної промисловості (зокрема азотних добрив), що є важливою для індійського агросектору. Окрему нішу становить машинобудівна продукція, включаючи енергетичне обладнання та окремі види транспортної техніки, де Україна здатна запропонувати більш гнучкі умови співпраці.

РОЗДІЛ 8. КАНАДА

У 2024 році експорт товарів з Канади до США становив 419,8 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 76,4%, а імпорту – 266,3 млрд дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 49,3%. Сальдо становило 153,5 млрд дол. США.⁵⁸ Даний факт свідчить про значний обсяг експорту товарів з Канади у США.

Топ-5 товарних позицій експорту Канади до США (2024): 1) 27 Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні (125,7 млрд дол. США); 2) 87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання (51 млрд дол. США); 3) 84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини (31,2 млрд дол. США); 4) 39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них (14 млрд дол. США); 5) 85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку; телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя (13,1 млрд дол. США).

Топ-5 товарних позицій імпорту Канади із США (2024): 1) 87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання (49,8 млрд дол. США); 2) 84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини (38,1 млрд дол. США); 3) 27 Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні (27,3 млрд дол. США); 4) 85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку; телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя (14,4 млрд дол. США); 5) 39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них (12,8 млрд дол. США). За перші вісім місяців 2025 року обсяги експорту та імпорту скоротилися у порівнянні з відповідним періодом 2024 року (таблиця 8.1).

---

⁵⁸ UN Comtrade. URL: <https://comtradeplus.un.org/TradeFlow>

Таблиця 8.1

Експорт та імпорт у перші вісім місяців 2024 та 2025 рр.

№ з/п	Місяць	Експорт			Імпорт		
		Обсяг у 2024 р., млрд дол. США	Обсяг у 2025 р., млрд дол. США	Зміни до обсягів 2024 р., %	Обсяг у 2024 р., млрд дол. США	Обсяг у 2025 р., млрд дол. США	Зміни до обсягів 2024 р., %
1	січень	35,4	40,6	14,6	20,8	21,1	1,4
2	лютий	34,3	36,5	6,5	22,6	22,4	-0,9
3	березень	35,7	37,4	4,7	24,3	25,5	5,1
4	квітень	36,2	30,8	-15,1	24,5	20,3	-17,0
5	травень	37,6	31,4	-16,6	24,1	21,3	-11,6
6	червень	36,5	31,4	-14,0	23,8	22,7	-4,3
7	липень	38,0	33,8	-11,1	21,8	21,1	-3,0
8	серпень	34,6	31,1	-10,1	23,7	21,5	-9,3
9	вересень	36,5	33,7	-7,6	23,0	21,2	-7,8
10	жовтень	36,7	33,0	-10,2	23,8	22,4	-5,8

Джерело: побудовано за даними UN Comtrade. URL: <https://comtradeplus.un.org/TradeFlow>

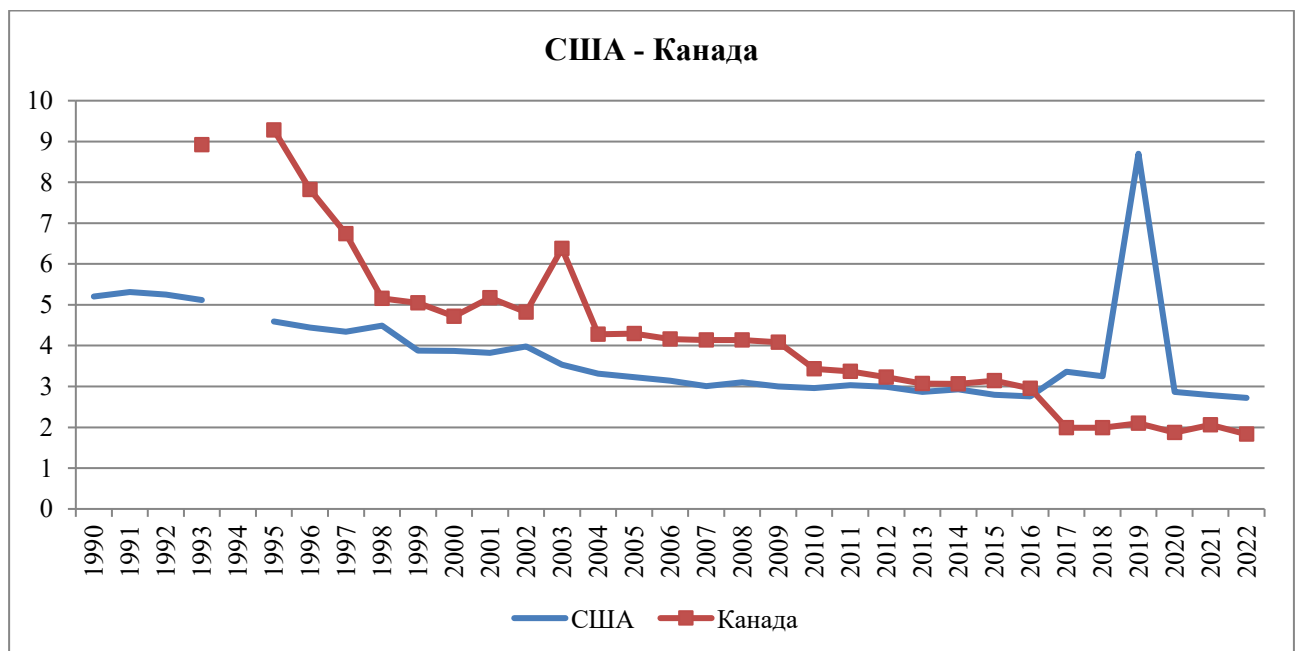

Рис. 8.1. Середні тарифні ставки, що застосовувалися для всіх груп товарів з 1990-2022 рр., %

Джерело: <https://data.worldbank.org/indicator/TM.TAX.MRCH.SM.AR.ZS?locations=US-CA>

Канада використовує комплексний підхід у відповідь на мита США, включаючи такі основні торговельні заходи:

1. Дзеркальне підвищення тарифів. Цифровий податок для підприємств ІТ-галузі – 3% від доходу американських компаній, що надають цифрові послуги канадським споживачам. Для оподаткування дохід компанії повинен перевищувати 20 млн дол. у рік. Передбачалось, що даний податок буде застосовуватися ретроспективною датою, а саме з 2022 року. Фактично охоплення стосувалось би декількох періодів. Перші надходження могли б бути після 30 червня та склали б близько 2 млрд дол. За п'ять років даний податок міг би забезпечити надходження у розмірі 7,2 млрд канадських дол. або 5,3 млрд дол. США.⁵⁹ В результаті тиску з боку США цифровий податок був скасований.⁶⁰

2. Диверсифікація експорту. Значна частина підприємств встигла зробити запаси товарів та сировини. На їх думку, це дозволить пережити даний період торговельного напруження.

3. Переорієнтація канадських підприємств, що експортували до США, на внутрішній ринок Канади.⁶¹

Для захисту своєї економіки Канада впровадила інструменти внутрішньої промислової політики:

1. Ухвалення Акту «Єдина канадська економіка» (One Canadian Economy Act) для налагодження вільного руху товарів та послуг між провінціями; спрощення регулювання між юрисдикціями; сприяння мобільності робочої сили по країні для посилення внутрішнього ринку як буфера проти зовнішніх шоків.⁶²

2. Програми імпортозаміщення – локалізації виробництва у стратегічних секторах: автомобільна промисловість, металургія (сталь та алюміній), добрива (зокрема калій), субсидії та гранти для модернізації місцевих підприємств, податкові пільги на внутрішні капітальні інвестиції.

⁵⁹ Сергій Бордовський. FT: Канада скасувала цифровий податок після погроз Трампа. Головне в Україні. URL: <https://glavnoe.in.ua/news/ft-kanada-skasovala-czyfrovuj-podatok-pislya-pohroz-trampa>

⁶⁰ Андрій Водяний. Канада скасувала новий податок після погроз Трампа. Liga.net. URL: <https://finance.liga.net/ua/all/novosti/kanada-skasovala-novu-podatok-pislya-pohroz-trampa>

⁶¹ Impact of tariffs on businesses in Canada: Expectations and strategic responses, second quarter of 2025. URL: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/11-621-m/11-621-m2025007-eng.pdf>

⁶² One Canadian Economy Act. Government of Canada. URL: https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/AnnualStatutes/2025_2/FullText.html

3. Програма «Купуй канадське» національна ініціатива з популяризації споживання локальних товарів і послуг, що передбачає маркування продукції «Made in Canada», державне замовлення на канадські товари, освітні кампанії для споживачів.⁶³

Канада почала пошук нових партнерів для утворення нових торговельних і політичних альянсів, а також розпочато диверсифікацію економічних відносин у відповідь на підвищення тарифів з боку США.

1. Ведуться переговори з країнами ЄС щодо зменшення залежності від США в оборонній сфері.

2. Канада розглядає торговельні угоди з країнами Південної Америки (Mercosur) для зменшення залежності від США.

3. Ведуться переговори з КНР для вирішення торговельних проблем.

4. Обґрунтовуються шляхи поглиблення відносин між Індією та Канадою.

5. Обговорюються питання щодо експортного контролю та критично важливих корисних копалин з країнами, що входять до G7.

Україна не зможе замінити імпорт США до Канади. Це пов'язано з тим, що основу імпорту до Канади становила продукція машинобудування, нафта та продукти її перегонки. Більше половини обсягу вітчизняного експорту до Канади у 2024 році становила продукція неорганічної хімії та харчової промисловості.

---

⁶³ Made in CA. URL: <https://madeinca.ca/>

РОЗДІЛ 9. КИТАЙ

У сучасному світі полюсами глобального зростання зазвичай визнаються Сполучені Штати Америки та Китай, які мають між собою досить складні і напружені економічні відносини, що впливають на економічний розвиток інших країн, включаючи Україну⁶⁴. Після Канади та Мексики, Китай є одним з найбільших торговельних партнерів США. Протягом 2020–2024 рр. експорт США до Китаю збільшився з 124,582 до 143,277 млрд дол. США, водночас поставки до США імпортованих товарів з Китаю зросли з 432,548 до 438,742 млрд дол. США⁶⁵. У 2024 р. частка Китаю у загальному експорті США становила близько 6,9 %, а імпорту – 21,3 %. Статистичні дані свідчать, що у 2024 р. США експортували до Китаю в найбільших обсягах: електричне, електронне обладнання – 15,28 млрд дол. США (10,6 % від загального обсягу товарного експорту), мінеральні палива, олії, продукти дистиляції – 14,73 млрд дол. США (10,3 %), олійне насіння, олійні плоди, зерно, насіння, плоди – 13,35 млрд дол. США (9,3 %), машини, ядерні реактори, котли – 12,86 млрд дол. США (9,0 %), літаки, космічні апарати – 11,54 млрд дол. США (9,0 %). Водночас у 2024 р. Сполучені Штати імпортували з Китаю у найбільших обсягах: електричне, електронне обладнання – 127,06 млрд дол. США (27,5 % від загального обсягу товарного імпорту), машини, ядерні реактори, котли – 85,13 млрд дол. США (18,4 %), іграшки, ігри, спортивний інвентар – 32,04 млрд дол. США (6,9 %), пластмаси – 21,53 млрд дол. США (4,7 %), меблі, світлові вивіски, збірні будівлі – 20,94 млрд дол. США (4,5 %)⁶⁶.

У 2024 р. Сполучені Штати мали від’ємний баланс торгівлі товарами з Китаєм в обсязі 295,52 млрд дол. США. Оскільки вартість експортованих товарів

---

⁶⁴ Пустовойт О.В. Глобальна багатополарність: нові можливості й загрози для розвитку українського експорту. Економіка України. 2023. № 12. С. 68–91. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.12.068>

⁶⁵ United States Census Bureau. Trade in Goods with China. URL: [United States Census Bureau. URL: https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html](https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html) (дата звернення: 29.01.2026).

⁶⁶ International Trade Administration. U.S. trade by partners. International Trade Administration. URL: <https://www.trade.gov/data-visualization/tradestats-express-us-trade-partners> (дата звернення: 29.01.2026).

(13,5 % від ВВП) була меншою за вартість імпортованих товарів (16,5 %), чистий експорт віднімав 3 % від загальної вартості ВВП⁶⁷. Фактично це був внесок незбалансованої торгівлі між Китаєм і США у скорочення темпів зростання американської економіки. Основною конкурентною перевагою китайських товарів була низька ціна. Її відносно нижчий рівень досягався за рахунок слабкого китайського юаня по відношенню до основних світових валют та протилежною динамікою внутрішніх цін. На сьогодні в КНР вони знижуються, а в США і ЄС – зростають.

Незбалансованість торгівлі з Китаєм та іншими країнами світу спонукали Президента США Д. Трампа вдатися до агресивної протекціоністської політики, заходи якої передбачали підвищення середньої тарифної ставки США до найвищого рівня з 1930-х років. Тарифи на китайський експорт почали запроваджуватися ще у перший президентський період Д. Трампа (2017–2021 рр.)⁶⁸. Обіцянки щодо продовження цієї політики він давав також і під час другої виборчої кампанії. Тому вже 4 лютого 2025 р. США ввели тарифи у розмірі 10 % на весь імпорт з Китаю відповідно до Закону про міжнародні надзвичайні економічні повноваження⁶⁹.

2 квітня 2025 р. Д. Трамп оголосив про запровадження мит на продукцію зі 185 країн і територій. Він повідомив про встановлення мінімальної ставки захисного мита на імпортовані товари на рівні 10 %. Проте для товарів з Європейського Союзу мито було підвищено до 20 %, а з Китаю до – 34 %. Для окремих країн було передбачено індивідуальні тарифи. Крім того з 3 квітня адміністрація президента США запровадила 25 % мито на всі імпортовані в країну автомобілі.

---

⁶⁷ Trading Economics. United States Full Year GDP Growth. Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/full-year-gdp-growth> (дата звернення: 11.01.2026).

⁶⁸ Гавриленко Н. М., Широкий Г. М. Щодо відносин між США та КНР у торговельній сфері. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. URL: <https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2020-11/china-usa.pdf> (дата звернення: 21.05.2025).

⁶⁹ Закон про міжнародні надзвичайні економічні повноваження (англ. *International Emergency Economic Powers Act, IEEPA*) прийнятий у 1977 р. Він передбачає, що у разі виникнення загрози національній безпеці, зовнішній політиці або економіці президент США має право вводити економічні санкції проти інших країн, юридичних і фізичних осіб.

4 квітня 2025 р., у відповідь на підвищення мит, Китай запровадив тарифи для всього американського товарного імпорту на рівні 34 %⁷⁰. Тариф набув чинності 10 квітня та розглядався як вступ КНР у розпочату США торговельну війну. Для досягнення у ній перемоги Китай запровадив захисні заходи зовнішньоекономічної політики, які, з одного боку, створювали суттєві обмеження для американського бізнесу і спонукали президента США до початку переговорів про зміну умов торгівлі, а з іншого – формували нові можливості для розширення китайського експорту в нових реаліях. З-поміж зазначених заходів до складу найдієвіших можна віднести такі:

- а) збільшення митних ставок на американські товари;
- б) посилення контролю за експортом до США рідкоземельних елементів;
- в) перенесення кінцевого збирання китайської продукції до інших країн з подальшим її експортом до США;
- г) переорієнтація китайського експорту на ринки інших країн;
- д) зменшення обмінного курсу юаня для стимулювання китайського експорту.

Протягом 2025 р. наведені заходи застосовувались у різній послідовності та комбінації, ставши основними інструментами⁷¹ американо-китайської війни.

1. Збільшення митних ставок на американські товари. У відповідь на запроваджені 4 квітня 2025 р. нові китайські митні ставки, 8 квітня Президент США підвищив тарифи на імпорتنі товари з Китаю до 125 %. Запроваджені тарифи переважно були комплексними, тобто вони передбачали, що на один товар може поширюватися декілька мит, що значно збільшувало загальну вартість імпорту з Китаю. Їх застосування призвело до того, що ставка тарифів США на китайський імпорт збільшилась до 145 % (125 % ставка тарифу на

---

⁷⁰ Chik H., Zhen L., Nulimaimaiti M., Ma J. China hits back at US with 34 % tariff on American imports in retaliation for Trump's levies. South China Morning Post. Apr. 4, 2025. URL: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3305260/china-hits-back-us-34-tariff-american-imports-retaliation-trumps-move> (дата звернення: 25.12.2025).

⁷¹ Серпухов М. Ю., Мазоренко О. В. Систематизація інструментів торговельних війн та прихованого протекціонізму. Бізнес Інформ. 2017. № 11. С. 61–66. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-11_0-pages-61_66.pdf (дата звернення: 21.06.2025).

імпорт та плюс 20 % тарифу, пов'язаного з фентанілом, що був запроваджений у лютому та березні). Водночас адміністрація президента США зі списку імпорتنих товарів з Китаю, що обкладаються митом у розмірі 125 %, виключила сталь та алюміній (мито 25 % для всіх країн), а також смартфони й комп'ютери та окремі категорії електронних пристроїв і їхніх компонентів.

11 квітня 2025 р. Міністерство фінансів КНР заявило про підвищення ставки мита на американські товари з 84 % до 125 % у відповідь на запровадження Президентом США особливих тарифів для китайської експортної продукції. При цьому обидві сторони констатували факт, що подальше підвищення тарифів втрачає економічний сенс, тому що встановлені ставки мита фактично зупиняють двосторонню торгівлю. Це означало, що митний тариф більше не може використовуватися як зброя для ведення торгівельної війни. Його руйнівні наслідки для Китаю оцінили аналітики американської інвестиційної компанії «Goldman Sachs». Зокрема, вони знизили прогнозну оцінку величини ВВП Китаю до 4 % у 2025 р., а також висловили припущення, що хоча експорт до США становив лише близько 3 % від ВВП Китаю, його припинення може призвести до втрати близько 10–20 млн робочих місць в економіці⁷².

2. Посилення контролю за експортом до США рідкоземельних елементів. Незважаючи на тривожні прогнози, офіційні особи Китаю заявили, що продовжать боротьбу до кінця, якщо США будуть і далі порушувати інтереси їх країни. Новим дієвим засобом у цій боротьбі було обрано критично важливі мінерали. За оцінками Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), на Китай припадає близько 61 % виробництва рідкісноземельних елементів та 92 % їх переробки⁷³. Маючи в арсеналі такий потужний важіль економічного впливу на контрагентів, Китай заявив, що відповідно до власного законодавства,

---

⁷² Bao A. China strikes back with 125% tariffs on U.S. goods as trade war intensifies. CNBC. Apr. 11, 2025. URL: <https://www.cnbc.com/2025/04/11/china-strikes-back-with-125percent-tariffs-on-us-goods-starting-april-12.html> (дата звернення: 22.12.2025).

⁷³ Perera A. Why the US needs China's rare earths. BBC. October 16, 2025. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c1drqeev36qo> (дата звернення: 24.12.2025).

пов'язаного із захистом національної безпеки та інтересів, він посилює контроль за продажами рідкісноземельних металів на зовнішніх ринках. Зокрема, 4 квітня 2025 р. Міністерство торгівлі КНР опублікувало регламент № 18 від 2025 р., яким запроваджувалось ліцензування експорту семи рідкоземельних елементів. До їх складу було включено самарій (Sm), гадоліній (Gd), тербій (Tb), диспрозій (Dy), лютецій (Lu), скандій (Sc), ітрій (Y) та їх похідні сполуки. 9 жовтня 2025 р. Міністерство торгівлі КНР затвердило новий регламент, який поширив систему контролю експорту ще на п'ять додаткових елементів: гольмій (Ho), ербій (Er), тулій (Tm), європій (Eu) та ітербій (Yb). Після цієї зміни експорт 12 із 17 рідкоземельних елементів підлягав певній формі ліцензійного нагляду. Показово, що правила мали екстериторіальний характер і охоплювали не лише сировину, але й окремі продукти, обладнання та технології⁷⁴. Екстериторіальний принцип правил передбачав, що навіть у випадку «перенесення» виробництва за межі Китаю, але з використанням китайської сировини чи технології, Міністерство торгівлі КНР залишало за собою право застосовувати режим ліцензування та вимагати відомості про кінцевого користувача/споживача навіть для продукції, виготовленої, наприклад, в Естонії, Польщі чи США.

Використовуючи наведену практику торгівлі, Китай вдвічі скоротив експорт магнітів з рідкісноземельних металів у квітні-травні 2025 р. У результаті їх експорт зменшився майже на 76 %, а до США – на 92 % порівняно з попереднім роком. Так, якщо у травні 2024 р. китайський експорт рідкоземельних магнітів становив 246,1, а до США – 31,2 млн дол. США, то у травні 2025 р. – відповідно 58,8 та 2,4 млн дол. США⁷⁵. Внаслідок цього автовиробники опинились на межі кризи через нестачу рідкісноземельних магнітів, що використовуються для виробництва електродвигунів та низки інших систем у сучасних автомобілях.

---

⁷⁴ Ostrowski D. China's 2025 REE export controls: 12/17 elements – Global consequences and impact on Poland. Dhit. November 19, 2025. URL: <https://dhit.pl/en/blog/china-ree-licenses-2025-complete-crisis-anatomy/> (дата звернення: 22.01.2026).

⁷⁵ . Bloomberg. China's Rare Earth Magnet Exports Slump in May, Especially to US. Bloomberg. June 20, 2025. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-06-20/china-s-rare-earth-magnet-exports-slump-in-may-especially-to-us> (дата звернення: 08.07.2025).

3. Перенесення кінцевого збирання китайської продукції до інших країн з подальшим її експортом до США. Успішний досвід у цьому напрямі Китай отримав у попередні роки при перенесенні виробництва у В'єтнам, Мексику і Канаду з метою використання торгових брендів цих країн для експорту власної продукції до Сполучених Штатів ⁷⁶. Цей шлях дав змогу Китаю обходити тарифи на власну продукцію, запроваджені у першій президентський період Д. Трампа (2017–2021 рр.) та використовувати у своїх інтересах переваги торгової угоди США–Мексика–Канада (USMCA), що була укладена в 2020 р. Спираючись на ці здобутки, у 2025 р. органи державної влади Китаю продовжили політику заохочення експортерів щодо перенесення до країн Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки кінцеве збирання китайських товарів з метою їх подальшого експорту під новими торговими брендами до США.

4. Переорієнтація китайського експорту на ринки інших країн. Китай почав активно переорієнтовувати експорт з ринку США на ринки країн, що розвиваються, особливо Південно-Східної Азії, Індії, Близького Сходу та Латинської Америки. Зокрема, у 2025 р. Таїланд та В'єтнам збільшили торгівлю з Китаєм на понад 20 % порівняно з аналогічним періодом 2024 року, Індонезія – на 14 %. Ці факти свідчили про збільшення ролі Південно-Східної Азії в стратегії Китаю щодо диверсифікації ринків збуту власної продукції. У Європі китайський експорт до Іспанії, Франції, Італії та Німеччини зріс у межах від 6 % до 12 % ⁷⁷.

5. Зменшення обмінного курсу юаня для стимулювання китайського експорту. Вважається, що обмінний курс китайського юаня є штучно заниженим. На сьогодні 1 долар обмінюється на 7,1 юаня, хоча фактично він мав би коштувати близько 4-х юанів. Слабка валюта дала можливість Китаю вигравати

---

⁷⁶ Arjona R., Vandermeeren F. Headwinds and springboards for EU industry. European commission. Single Market Economics Briefs. March 2026. 25 p. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/circabc-ewpp/d/d/workspace/SpacesStore/169529b1-2748-462d-8bf5-2cab84a4851b/download> (дата звернення: 29.03.2026).

⁷⁷ Zambelli S. Chinese Exports 2025: Asia Grows, US and Russia Decline. Exportplanning. Oct. 1, 2025. URL: <https://www.exportplanning.com/en/magazine/article/2025/10/01/chinese-exports-2025-asia-grows-us-and-russia-decline/> (дата звернення: 10.11.2025).

конкурентну боротьбу за споживача на світових товарних ринках та створити мільйони робочих місць на експортоорієнтованих підприємствах⁷⁸. У 2025 р. юань «зміцнів» відносно долара США на 3 %. Натомість інші світові валюти також зросли відносно американського долара, що призвело до девальвації юаня відносно кошика валют торговельних партнерів Китаю⁷⁹.

Запровадивши дієві захисні зовнішньоекономічні заходи, Китай змусив президента США розпочати переговори про зменшення тарифних ставок на китайський імпорт та пошук більш вигідних умов взаємної торгівлі. 10 травня 2025 р. у Женеві (Швейцарія) розпочалися торговельні переговори між представниками США та Китаю. Угода, що обговорювалася, включала значне зниження мит на 90 днів, поки сторони будуть розробляти всеосяжну торговельну угоду. Однак процес укладання угоди було зупинено через розбіжності з приводу китайського експорту рідкісноземельних металів та експортного контролю США. 9 червня у Лондоні розпочався новий раунд торговельних переговорів між представниками США та Китаю, які продовжувалися більше 2-х тижнів. Одним із центральних питань переговорів було вирішення проблеми відновлення постачання рідкісноземельних металів до США. 26 червня 2025 р. Д. Трамп заявив, що США та Китай підписали торговельну угоду, досягнуту в травні місяці в Женеві⁸⁰. Проте досягнута угода лише частково розблокувала експорт китайських рідкоземельних металів до США.

30 жовтня 2025 р. у Пусані (Південна Корея), президенти Дональд Трамп і президент Сі Цзіньпін підписали торговельну угоду між Сполученими Штатами та Китаєм, яка мала на меті встановити систему взаємних зобов'язань,

---

⁷⁸ China's Weak Currency Is Powering Its Export and Drawing Criticism. The New York Times. December 7, 2025. URL: <https://www.nytimes.com/2025/12/07/business/china-rmb-currency.html> (дата звернення: 27.01.2026).

⁷⁹ Bloomberg. Top China Economist Says Now Is Time to Allow Stronger Yuan. Bloomberg. December 3, 2025. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-12-02/top-chinese-economist-says-now-is-time-to-allow-stronger-yuan> (дата звернення: 21.12.2025).

⁸⁰ Financial Times. Donald Trump says US-China trade truce has been 'signed'. Financial Times. June 26, 2025. URL: <https://www.ft.com/content/a86da19b-65f0-4e0f-8989-c9ac2b61c46a> (дата звернення: 14.07.2025).

спрямованих на запобігання подальшому погіршенню торговельних відносин. Згідно з її умовами, Китай погодився вжити ефективних заходів для припинення потоку фентанілу до США та призупинити на один рік глобальний експортний контроль над рідкісноземельними елементами, про який він оголосив 9 жовтня 2025 р. Китай також зобов'язався дозволити експорт до США рідкісноземельних елементів, а також галію, германію, сурми, графіту та пов'язаних з ними матеріалів, тим самим скасувавши контроль, який він запровадив ще у 2023 р. У свою чергу, Сполучені Штати зобов'язалися знизити 20-відсотковий тариф на імпорт з Китаю, пов'язаний з фентанілом, до 10 % на однорічний період з 10 листопада 2025 р. по 10 листопада 2026 р., продовжуючи застосовувати існуючий 10-відсотковий взаємний тариф протягом цього періоду призупинення.

Під впливом угоди вже у листопаді 2025 р. середні тарифи США на китайський експорт зменшились з 57,6 до 47,5 %, а Китаю на експорт США збереглись на рівні 31,9 %⁸¹. За підсумками 11 місяців 2025 р. товарний експорт Китаю до США зменшився на -18,9 %, а імпорт – на -13,2 % порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Унаслідок цього в загальному експорті Китаю частка США скоротилася до 11,3, а в загальному імпорті – до 5,5 %⁸².

У результаті торговельної війни тарифи США зросли на 26,8 відсоткових пунктів з початку роботи (з 20 січня 2025 р.) другої адміністрації президента Д. Трампа. Китайські тарифи протягом зазначеного періоду зросли на 10,7 відсоткових пунктів. Після зростання на 2,9 % у 2023 р. та на 2,8 % у 2024 р., очікується, що економіка США збільшиться на 2 % у 2025 р. та на 2,1 % у 2026 р. З наведеного випливає, що підвищення середньої тарифної ставки США до

---

⁸¹ Bown C.P. US-China Trade War Tariffs: An Up-to-Date Chart. PIIE. November 14, 2025. URL: <https://www.piie.com/research/piie-charts/2019/us-china-trade-war-tariffs-date-chart> (дата звернення: 02.12.2025).

⁸² General Administration of Customs of the People's Republic of China. China's Total Export & Import Values by Country/Region, Nov. 2025 (in USD). GACC. Dec. 8, 2025. URL: <http://english.customs.gov.cn/Statics/26eb5b5d-1d18-4181-ac02-a7585e93424a.html> (дата звернення: 27.12.2025).

найвищого з 1930-х років рівня не забезпечило у короткостроковому періоді прискорення зростання американської економіки.

У відповідь на введення з боку США високих імпорتنих мит, країни-імпортери могли створити формальні та неформальні коаліції для захисту своїх інтересів. Як свідчить історія неформальна коаліція уже мала місце в 1930 р., коли конгрес США наклав мита на експортні товари з усіх країн з метою захисту американського бізнесу та робітників. Проте у 2025 р. лише Канада, Китай та Мексика запровадили власні заходи у відповідь на підвищення Сполученими Штатами митних тарифів на імпорту. Усі інші країни продовжили торгувати із США та між собою на умовах Світової організації торгівлі. У січні 2026 р. ЄС почав підготовку нового пакету митних тарифів обсягом до 93 млрд євро та призупинив ратифікацію торговельної угоди зі США через нові погрози Д Трампа щодо анексії Гренландії;

Міжнародна спеціалізація України не дає змоги замінити ті види продукції, експорт яких США та Китай взаємно блокують або контролюють для створення переваг у торговельній війні. Зокрема, в Україні відсутнє промислове виробництво таких важких рідкісноземельних металів як диспрозій (Dy), тербій (Tb), які постачаються з Китаю і є критично важливими мінералами для виробництва високотехнологічних магнітів. Водночас через суто економічні та технологічні обставини, а також політичні – що пов'язані з тісною китайсько-російською співпрацею у військовій та торговельній сферах, Україна не може розширити експорт до Китаю програмного забезпечення для чіпів, реактивних двигунів чи етану (нафтового газу, що є ключовим інгредієнтом для виробництва пластику), продаж яких до КНР обмежується урядовими структурами США.

РОЗДІЛ 10. ПІВДЕННА КОРЕЯ

У 2024 р. товарний експорт Республіки Корея (РК) до США склав 127,76 млрд дол. США (2 місце), частка в загальній структурі експорту – 18,69%. Товарний імпорту – 72,13 млрд дол. США (2 місце), частка в загальній структурі імпорту – 11,42%⁸³.

ТОП-5 товарних позицій експорту РК до США у 2024 р. склалися з: транспортні засоби та ін. (42,42 млрд дол. США, 33,2% в структурі товарного експорту); ядерні реактори та ін. (26,67 млрд дол. США, 20,88%); електричні машини та обладнання (20,89 млрд дол. США, 16,35%); мінеральні палива та ін. (5,43 млрд дол. США, 4,25%); пластмаси (4,44 млрд дол. США, 3,48%).

ТОП-5 товарних позицій імпорту РК з США у 2024 р. становили: мінеральні палива (23,21 млрд дол. США, 32,18% в структурі товарного імпорту); ядерні реактори (8,82 млрд дол. США, 12,23%); електричні машини (6,67 млрд дол. США, 9,25%); оптичні та ін. апарати (4,55 дол. США, 6,31%); м'ясо та їстівні м'ясні субпродукти (2,95 млрд дол. США, 4,09%).

Натомість обсяги торгівлі між РК та Україною є малими: у 2024 р. імпорту становив 767,12 млн дол. США, частка РК в українському імпорту склала 1,08%, а в експорті – 0,42% (при обсягах в 174,25 млн дол. США). В таблиці 10.1 представлено п'ять основних позицій ЗЕД.

Донедавна, більшість товаробороту охоплювала Угода про вільну торгівлю (ФТА) між США та Республікою Кореєю (KORUS). Не зважаючи на це, з серпня США стягують 15% мито на всі товари, що відправляються до США, окремо від усіх галузевих тарифів⁸⁴. У вересні 2025 року адміністрація США видала Указ «Про зміну сфери застосування взаємних тарифів та встановлення процедур

---

⁸³World Trade Organization URL: <https://ttd.wto.org/en/profiles/korea-republic-of>

⁸⁴ U.S. White House, Further modifying the reciprocal tariff rates/ URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/07/further-modifying-the-reciprocal-tariff-rates/>

виконання торговельних та безпекових угод»⁸⁵, яким виключила зі сфери застосування 15% тарифу певні товари з груп 25, 26, 28, 29, 47, 71, 72, 75, 79 та 85.

Таблиця 10.1

ТОП-5 товарних позицій торгівлі України з РК за 2024 р.

Експорт України до Республіки Корея				Імпорт України з Республіки Корея			
Код	Назва товарів	млн дол. США	%	Код	Назва товарів	млн дол. США	%
	Разом	174,2	100		Разом	767,1	100
10	зернові культури	156,5	89,8	87	засоби наземного транспорту крім залізничного	284,3	37,1
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	5,8	3,3	84	реактори ядерні, котли, машини	113,6	14,8
84	реактори ядерні, котли, машини	4,1	2,4	90	прилади та апарати оптичні, фотографічні	52,3	6,8
90	прилади та апарати оптичні, фотографічні	1,1	0,6	33	ефірні олії	44,3	5,8
73	вироби з чорних металів	1,0	0,6	39	пластмаси, полімерні матеріали	41,2	5,4

Джерело. Складено за даними Держстату. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/>

13 листопада 2025 року було підтверджено Корейську стратегічну угоду про торгівлю та інвестиції та викладено низку зобов'язань обох країн. Відповідно, Сполучені Штати застосовуватимуть вищу з наступних ставок: ставка KORUS FTA, ставка режиму найбільшого сприяння або 15% тариф на товари корейського походження, фактично встановлюючи мінімальний рівень тарифу 15% для корейського імпорту в рамках взаємних тарифів. Сполучені Штати зобов'язалися співпрацювати з РК з нетарифних питань, таких як регуляторні процедури експорту автомобілів, регулювання цифрових послуг, передача даних, процедури конкуренції та захист інтелектуальної власності. Інші зобов'язання включають співпрацю у сфері забезпечення трудових прав, екологічні зобов'язання, безпеку ланцюгів поставок та координацію з питань,

⁸⁵ U.S. White House, Executive Orders (5 September 2025), “Modifying The Scope Of Reciprocal Tariffs And Establishing Procedures For Implementing Trade And Security Agreements”. URL:<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/09/modifying-the-scope-of-reciprocal-tariffs-and-establishing-procedures-for-implementing-trade-and-security-agreements/>

пов'язаних з іноземною валютою, щоб уникнути нестабільності ринку. Зобов'язання РК включають: скасування обмеження у 50 000 одиниць для американських транспортних засобів, що відповідають федеральним стандартам безпеки автотранспортних засобів, спрощення процедур затвердження сільськогосподарської та біотехнологічної продукції США, а також кроки для забезпечення недискримінаційного ставлення до американських фірм у сфері цифрових послуг та пов'язаних з ними регуляторних галузях.

Практика протистояння тарифним загрозам РК суміщає застосування:

- інвестування двосторонньої співпраці у стратегічних галузях промисловості (суднобудування, напівпровідники, акумулятори, біотехнології та енергетика⁸⁶).

- державної фінансової підтримки компаніям, що займаються стратегічними технологіями, такими як виробництво чіпів та автомобілів у розмірі 34 мільярдів доларів. Відповідно до наказу “Надзвичайні заходи реагування на зміцнення автомобільної екосистеми” уряд оголосив про подвоєння ліміту торговельного страхування по грудень 2025 року та надання 60% знижки на короткострокові експортні страхові премії.

- підтримки корейських експортерів: Експортно-імпортний банк Кореї виділив 25 трильйонів корейських вон та засновано Фонд корпоративної реструктуризації для підтримки компаній в постраждалих експортних галузях. До 60% (приблизно 215,9 млн дол. США) від загальної суми фонду буде інвестовано в компанії в секторах: нафтохімічної промисловості, напівпровідників, автомобілів, дисплеїв, сталі та вторинних акумуляторів.

- гарантування кредитів по «Угоді про фінансову підтримку для подолання взаємних тарифних криз для малих і середніх підприємств та середніх компаній в інноваційних секторах зростання» на суму 200 млрд корейських вон. А також спеціальну гарантійну підтримку у розмірі 4,2 трлн корейських вон та

---

⁸⁶ Gomez J. US briefly deploys 2 warships to a disputed South China Sea shoal after Chinese collision August 13, 2025

URL: <https://apnews.com/article/shipbuilding-south-korea-japan-china-us-a3cf2579ca24a02b1744b9cf74b7a95a>

збільшення бюджету «Фонду стабілізації надзвичайних ситуацій» вдвічі, до 550 млрд корейських вон.

- виділення 2,1 трильйона корейських вон додаткового бюджету на вирішення проблем торговельної вразливості;
- додаткових заходів підтримки, пов'язані з тарифами, для різних галузей промисловості, включаючи заходи щодо відповідності митним вимогам для напівпровідників та фармацевтичної продукції⁸⁷;
- в рамках “Угоди про фінансову підтримку активації технологічних стартапів та сприяння зростанню” Корейська корпорація з фінансування технологій надасть 215,6 млн дол. США кредитів корейським стартапам.

Уряд Кореї поглибив співробітництво із своїми стратегічними партнерами: провів активний тристоронній діалог з Китаєм і Японією та переговори на двосторонньому рівні з Індією. Прикладені зусилля до відновлення та активізації міжнародних регіональних угод: Регіонального всеосяжного економічного партнерства (RCEP), Угоди про партнерство в галузі цифрової економіки (DEPA), Всеосяжної та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство (CPTPP).

Україна не зможе замінити імпорт в РК за ключовими товарами, адже це торгівля паливно-мастильними речовинами та продукцією машинобудування в рамках усталених глобальних ланцюгів вартості. Враховуючи, що ринок РК є великим і зростаючим, Україна може спробувати конкурувати у вузьких нішах:

- 8413 насоси для рідин, оснащені чи ні вимірювальним пристроєм;
- 7304 труби, трубки та порожнисті профілі, безшовні, із заліза або сталі;
- 7228 інші прутки та прутки з легованої сталі;
- 9032 регулювальні або контрольні прилади та апарати;
- 3818 хімічні елементи та сполуки, леговані для використання в електроніці, у формі дисків, пластин тощо;

⁸⁷Сайт Міністерства стратегії і фінансів Республіки Корея URL: https://www.moef.go.kr/nw/nes/detailNesDtaView.do?searchBbsId1=MOSFBBS_000000000028&searchNttId1=MOSF_000000000073912&menuNo=4010100

- 1704 цукрові кондитерські вироби без какао, включаючи білий шоколад;
- 2208 неденатурований етиловий спирт з міцністю менше 80%; міцні напої, лікери та інші спиртні напої;
- 8517 телефонні апарати; інша апаратура для передачі або приймання голосу, зображень та іншої інформації.

Водночас, за даними International Trade Centre⁸⁸ Україна ще має найбільший нереалізований експортний потенціал щодо товарів: залізні руди та концентрати агломеровані (80 млн дол. США) та неагломеровані (59 млн дол. США); зерно пшениці (30 млн дол. США), комплекти проводів для транспортних засобів (29 млн дол. США); нелегований чавун (19 млн дол. США).

Покращенню співробітництва сприятимуть: поглиблення двостороннього економічного співробітництва відповідно Меморандуму Міністерства економіки України та Асоціації «Українсько-Корейська Ділова рада», який фокусується на пріоритетних секторах: електротранспорті, чистій енергетиці, інфраструктурі та аграрному секторі; регулярні наради координаційного комітету для моніторингу виконання положень меморандуму та коригування дорожніх карт; активна міжпарламентська співпраця Верховної Ради України та Національних Зборів Республіки Корея; впровадження українськими експортерами корейських стандартів Smart Factory; координація заходів з удосконалення митних і сертифікаційних процедур, узгоджених з OECD і WTO; співробітництво в рамках ініціативи «Build Back Better» за участю понад 20 корейських корпорацій (Samsung, Hyundai, Hanwha Solutions, Yooshin, POSCO).

Таким чином, РК демонструє комплексне застосування багатьох інструментів підтримки підприємництва і торгівлі задля захисту в умовах геоекономічних збурень економічного суверенітету та внутрішнього ринку. На даний момент Україна може адаптувати цей досвід, а також більш повно реалізувати на корейському ринку свій експортний потенціал.

---

⁸⁸ International Trade Centre, URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/gap-chart?toMarker=j&market=410&fromMarker=i&exporter=804&whatMarker=k>

РОЗДІЛ 11. УКРАЇНА

США є важливим партнером України у зовнішній торгівлі. У 2024 р. товарний експорт України до США становив 0,88 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 2,1%⁸⁹. Товарний імпорт дорівнював 3,47 млрд дол. США, а його питома вага в загальній структурі імпорту – 4,9%. У 2024 р. США входили до сімки основних експортних ринків для вітчизняних товарів.

Впродовж 2019-2024 рр. експорт до США мав тенденцію до зростання. Одночасно збільшувались імпорт, оборот і від’ємне для України торговельне сальдо. *Топ-5 товарних позицій експорту України до США у 2024 р.* склалися із: заліза та сталі (0,38 млрд дол. США, 43,18% в структурі товарного експорту до США); виробів з чорних металів (0,12 млрд дол. США, 14,09%); жирів і олій (0,04 млрд дол. США, 4,24%); органічних хімічних речовин (0,04 млрд дол. США, 4,08%); продуктів переробки овочів і фруктів (0,03 млрд дол. США, 3,75%)⁹⁰. Слід відзначити відносно великі обсяги експорту таких товарів як: чавун (363 млн дол. США), труби (113 млн дол. США), соняшникова олія (37 млн дол. США), фруктові та овочеві соки (30 млн дол. США), натуральний мед (24 млн дол. США), гетероциклічні сполуки (14 млн дол. США), мідні прутки та профілі (12 млн дол. США), меблі (8 млн дол. США), столярні вироби (6 млн дол. США), насоси (3 млн дол. США)⁹¹.

Топ-5 товарних позицій імпорту України з США у 2024 р. склалися з: засобів наземного транспорту, крім залізничного (1,09 млрд дол. США, 31,39% в структурі товарного імпорту із США); мінеральних палив, олій, продуктів дистиляції (0,57 млрд дол. США, 16,37%); машин, ядерних реакторів, котлів (0,27 дол. США, 7,85%); електричних машин, обладнань (0,27 млрд дол. США, 6,85%); пластмаси і виробів з пластмаси (0,17 млрд дол. США, 5,01%)⁹².

---

⁸⁹ Ukraine. URL: <https://ttd.wto.org/en/profiles/ukraine>

⁹⁰ Ukraine exports of All products to United States of America in 2024. URL: WTO Tariff & Trade Data | Reports / Imports & exports pattern - Top partners

⁹¹ UN Comtrade Database. URL: UN Comtrade

⁹² Ukraine imports of All products from United States of America in 2024. URL: WTO Tariff & Trade Data | Reports / Imports & exports pattern - Top partners

В товарній структурі українського експорту до США у 2024 р. переважали товари ГМК і АПК. Однак, також було експортовано великі обсяги продукції машинобудування, хімічної промисловості, меблів, пластмасових виробів, деревини, виробів з деревини тощо. Продукцію АПК було представлено переважно не сировиною рослинного походження, а напівфабрикатами і готовими виробами. На відміну від інших експортних ринків (КНР, Туреччина, Єгипет, Індія) експорт до США був диверсифікованим і складався значною мірою із товарів з великим обсягом доданої вартості. Серед експортерів була відносно велика кількість малих і середніх підприємств.

Адміністрація США у 2025 р. застосувала до товарів з України такі обмежувальні заходи: 1) 25% тариф на сталь і алюміній (чинний з 12.03.2025); 2) мінімальний 10% тариф на усі товари (чинний з 05.04.2025); 3) підвищений 50% тариф на сталь і алюміній (чинний з 04.06.2025); 50% тариф на мідні вироби (включно з дротом і кабелем) (чинний з 01.08.2025).

У відповідь на тарифи США Уряд України прийняв рішення добиватись зниження тарифних бар'єрів шляхом переговорів. Мита на американські товари не підвищувались і позови до судів різних інстанцій не подавались. Для цього було ряд вагомих передумов: 1) Україна перебувала у стані війни і залежала від допомоги США; 2) в американській заяві від 02.04.2025 було чітко зазначено про можливість зниження тарифних бар'єрів шляхом переговорів; 3) іншими країнами було подано чисельні судові позови на американські тарифи.

Для зміцнення стратегічного партнерства із США Кабінет Міністрів України 30.04.2025 підписав Угоду між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови. Угоду було ратифіковано Верховною Радою України 08.05.2025. В кінці травня 2025 р. представники Уряду України розпочали консультації з представниками Уряду США про зниження торговельних бар'єрів для української продукції. Для стимулювання зовнішньої торгівлі Україна

активізувала існуючі торговельні альянси. Зокрема, 08.04.2025 було підписано Оновлену Угоду про вільну торгівлю з ЄАВТ⁹³.

Адміністрація Трампа для різних країн запровадила неоднакові ставки імпортного мита. Тому завдяки мінімальній базовій ставці у 10% Україна зберігла конкурентоспроможність по відношенню до інших імпортерів по окремих товарних групах: чавуну, трубах, соняшниковій олії, гетероциклічним сполукам, сокам, натуральному меду, насосам повітряним та вакуумним, мідним пруткам та профілям, меблям тощо.

Для основних конкурентів України по цих товарних групах станом на 20.02.2026 встановлено вищі базові тарифні ставки⁹⁴. Зокрема, по чавуну – для Індії (базова ставка - 18%), ПАР (30%); по трубах – Японія (15%), Мексика (25%), ЄС (15%), КНР (20%), Канада (35%), Південна Корея (15%); по гетероциклічним сполукам – Швейцарія (39%), Ізраїль (15%); по соняшниковій олії – Туреччина (15%); по соках – Таїланд (19%), В'єтнам (20%); по меду – Бразилія (18%); по насосах – Сербія (35%), Норвегія (15%), Бангладеш (20%); по меблях – Малайзія (19%), Індонезія (19%), Камбоджа (19%), Боснія і Герцеговина (30%).

Статистичні дані свідчать про те, що Україна у 2025 р. в цілому скористалась своїми тарифними перевагами перед конкурентами. За сім місяців дії нових американських тарифів (з березня по вересень 2025 р.), у порівнянні з аналогічним періодом 2024 р. експорт вітчизняних товарів до США збільшився на 63%⁹⁵. Експорт чавуну збільшився в 2,4 рази; соняшникової олії – на 48%; мідних прутків та профілів – на 31%; столярних виробів – на 24%; фруктових і овочевих соків – на 22%; гетероциклічних сполук – на 10%; меблів – на 10%. Зростання відбулось як у вартісних, так і у фізичних одиницях. Ціни на ці товари залишалися в цілому стабільними, за виключенням соняшникової олії.

---

⁹³ Україна та ЄАВТ оновили угоду про вільну торгівлю. URL: Україна та ЄАВТ оновили угоду про вільну торгівлю | Європейська правда

⁹⁴ What is the status of the Trump administration's tariffs? URL: What is the status of the Trump tariffs? - Marketplace

⁹⁵ UN Comtrade Database. URL: UN Comtrade

Суттєвому збільшенню експорту чавуну посприяв ряд факторів. Серед них слід відзначити більш низькі митні ставки у порівнянні з окремими конкурентами, зокрема щодо ПАР, Індії, ЄС, КНР. Також зростанню попиту на чавун посприяло збільшення в США виробництва сталі. В 2025 році виробництво сталі в США за 11 місяців збільшилось на 3,3% у порівнянні з аналогічним періодом 2024 року⁹⁶.

Зростання експорту чавуну, соняшникової олії, виробів з міді та інших товарів компенсувало зменшення поставок до США труб, натурального меду, повітряних та вакуумних насосів. Експорт труб впродовж березня-вересня 2025р. у порівнянні з 2024 р. зменшився на 7%, меду – в 6,7 рази, насосів – на 26%.

Зменшення експорту труб з України до США стало прямим наслідком дії високих тарифів. Ще впродовж березня-квітня 2025 р. вдалось зберегти відносно великі обсяги експорту, а вже починаючи з травня, вони були значно меншими за обсяги 2024 р. Слід зазначити, що практично усі експортери труб у 2025 р. зменшили обсяги поставок на американський ринок. Для України, завдяки мінімальній ставці оподаткування в 25%, обсяги скорочення були відносно невеликими. Для ЄС тариф на імпорту труб становив 50%, Мексики – 25%, Канади – 50%, Японії – 25%, КНР – 25-50%, Таїланду – 25%, Бразилії – 25%.

Зменшення експорту натурального меду до США впродовж березня-вересня 2025 р. у мінімальній мірі було спричинено тарифною політикою США. Із митним тарифом в 10-17% Україна мала переваги перед своїми конкурентами. Зокрема, мед з В'єтнаму обкладався митом в 60%, з Бразилії – в 50%, з Індії – в 31%, з Аргентини – в 27%. Слід зазначити, що загалом експорт меду з України до усіх країн у 2025 р. зменшився на 51%, що можливо було основною причиною зменшення експорту і до США.

В цілому ситуація для вітчизняних товарів на американському ринку складається сприятливо. Високі тарифні бар'єри було запроваджено в першу чергу для товарів з великим рівнем доданої вартості. Сировинні та напівсировинні товари отримали менші ставки імпортного мита, оскільки вони

---

⁹⁶ Weekly Raw Steel Production. URL: Industry Data - American Iron and Steel Institute

необхідні для збільшення внутрішнього виробництва, яке запланувала Адміністрація Трампа. Наприклад, базовий тариф для усіх товарів з Бразилії у грудні 2025 р. становив 50%, при цьому чавун з Бразилії експортувався зі ставкою 0%. Україна має відносно невелике тарифне навантаження, що дає можливість поступово перемістити на інші ринки невеликі надлишкові обсяги окремих товарів, які на американському ринку стали неконкурентоспроможними.

РОЗДІЛ 12. ЯПОНІЯ

США та Японія мають значний обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами. Японія займала 5 місце серед ринків-постачальників для продукції, імпортованої Сполученими Штатами Америки у 2024 році. У 2024 р. товарний експорт товарів з Японії до США склав 140,55 млрд дол. США, частка в загальній структурі експорту – 19,9% (табл. 12.1). Товарний імпорт із США – 83,50 млрд дол. США, частка в загальній структурі імпорту – 11,2%⁹⁷. Частка товарної продукції Японії в імпорті США склала у 2024 р. 4,5 %, а частка Японії в експорті США – 3,9%. Частка ж США в товарному імпорті до Японії складала у 2024 р. 11,4% (2 місце після Китаю), а частка США в експорті Японії – 20% (1 місце).

Таблиця 12.1

ТОП-5 товарних позицій в зовнішній торгівлі Японії із Сполученими Штатами Америки, 2024 р.

Експорт (Е) японських товарів до США				Імпорт (І) товарів із США до Японії			
Код	Назва товарів	млрд дол. США	Частка в Е до країни, %	Код	Назва товарів	млрд дол. США	Частка в І з країни, %
Усього:		140,55	100	Усього:		83,5	100
87	Транспортні засоби, крім залізничного або трамвайного рухомого складу	49,53	35,2	84	Ядерні реактори, котли, машини	13,73	16,4
84	Ядерні реактори, котли, машини	31,89	22,7	27	Мінеральні палива, олії, продукти дистиляції	12,8	15,3
85	Електричні машини та обладнання та їх частини	15	10,7	90	Оптичні, фотографічні, кінематографічні, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарати	6,91	8,3
99	Невизначені товари	9,04	6,4	30	Фармацевтична продукція	6,85	8,2
90	Оптичні, фотографічні, кінематографічні, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарати	8,03	5,7	85	Електричні машини та обладнання та їх частини	5,42	6,5

Джерело: складено за даними⁹⁸

Ситуація в українсько-японській торгівлі разюче відрізняється, яка є значно скромнішою і більш дефіцитною. Зокрема, імпорт японських товарів до

⁹⁷ Дані СОТ щодо тарифів і торгівлі. СОТ. Японія URL: <https://td.wto.org/en/profiles/japan>

⁹⁸ Дані СОТ щодо тарифів і торгівлі. СОТ. Японія URL: <https://td.wto.org/en/profiles/japan>

України у 2024 р. склав 948,2 млн дол. США, а частка в загальній структурі імпорту становила 1,3% (табл. 12.2). Товарний експорт з України в Японію у 2024 р. – усього лише 37,83 млн дол. США, його частка в загальній структурі експорту є досить примарною (0,09%)⁹⁹. Український експорт до Японії залишається зовсім непоказним і за обсягами, і лімітований переважно сировиною та побутовими товарами.

Таблиця 12.2

ТОП-5 товарних позицій в зовнішній торгівлі України з Японією, 2024 р.

Імпорт (І) японських товарів до України				Експорт (Е) товарів із України до Японії			
Код	Назва товарів	млн дол. США	Частка в І товарів з країни, %	Код	Назва товарів	млн дол. США	Частка в товарном у Е до країни, %
Усього:		948,2	100	Усього:		37,83	100
87	Засоби наземного транспорту крім залізничного	552,4	58,3	76	Алюміній та вироби з нього	12,7	33,5
84	Ядерні реактори, котли, машини	116,0	12,2	10	Зернові культури	9,5	25
90	Оптичні, фотографічні, кінематографічні, точні, медичні або хірургічні інструменти та апарати	87,25	9,2	04	Молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	3,2	8,3
73	Вироби з чорних металів	43,1	4,5	20	Продукти переробки овочів	2,3	6,1
85	Електричні машини	41,8	4,4	44	Деревина і вироби з деревини	1,7	4,5

Джерело: складено за даними¹⁰⁰

Японія однією з перших відреагувала на можливе введення американських мит і заявила, що не готова йти на великі поступки в торговельних переговорах, але наполягає на призупиненні дії нових тарифів США (24 % на сталь і 25 % на автомобілі) на 90 днів з метою пошуку компромісу¹⁰¹. У разі якщо сторони не

⁹⁹ Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за січень-грудень 2024 р. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

¹⁰⁰ Дані СОТ щодо тарифів і торгівлі. СОТ. Японія URL: <https://ttd.wto.org/en/profiles/japan>

¹⁰¹ Japan tariff negotiator held in-depth talks with Lutnick, Japanese government says. Reuters. July 5, 2025.

URL: https://www.reuters.com/business/japan-tariff-negotiator-held-in-depth-talks-with-lutnick-japan-government-says-2025-07-05/?utm_source=chatgpt.com

дійдуть згоди, Японія висловила готовність ввести дзеркальні тарифи на імпорт американської сталі та автомобілів для захисту власних виробників¹⁰² (табл. 12.3).

В першу чергу Японія ініціювала запуск двосторонніх консультацій з США (на рівні прем'єр-міністра і міністра фінансів) за механізмом «Commitment to Consult», щоби не допустити безповоротного нарощування тарифних бар'єрів з обох боків. Паралельно із двосторонніми переговорами відбувалось вивчення можливостей СОТ для оскарження нових американських тарифів. Серед інших кроків розглядалась також координація дій із ключовими торговельними партнерами (ЄС, Канада, Китай, Південна Корея) із метою формування спільного фронту проти різких митних шоків із боку США.

Таблиця 12.3

Японський досвід протистояння тарифним загрозам торговельними заходами

Назва захисного заходу	Сутність заходу
Дзеркальне підняття тарифів	Японія повідомила СОТ про можливість призупинення поступок та інших зобов'язань, передбачених угодою про захисні заходи щодо США (у відповідь на запровадження тарифів США на імпорт певних сталевих та алюмінієвих виробів, автомобілів та автомобільних запчастин з певних країн, включаючи Японію).
Перегляд тарифних бар'єрів	У планах Уряду зниження сільськогосподарських тарифів (зокрема, на рис та молочні продукти), перегляд нетарифних бар'єрів (таких як безпека транспортних засобів та стандарти харчових продуктів) та, можливо, зниження ПДВ, щоб задовольнити вимоги США
Укладення угод	В пошуках захисту від тарифної політики Трампа, Японія реалізує свої можливості для подальшого поглиблення зв'язків у Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Токіо активізував укладання угод про стратегічне партнерство з Індією, Австралією, Сінгапуром та країнами ASEAN, щоб мінімізувати ризики, пов'язані з митами США.
Підготовка до укладання угод	Японія розглядала можливість укладання угоди щодо збільшення імпорту сої та рису як поступку на торгових переговорах з США щодо запроваджених президентом Дональдом Трампом масштабних тарифів.

Джерело: складено авторами за: https://japan-forward.com/trumps-tariffs-japans-biggest-challenge-and-opportunity/?utm_source=chatgpt.com

¹⁰² Макіко Ямадзакі. Японія посилається на національні інтереси, оскільки тарифні переговори зі США зазнають труднощів. Reuters. July 2, 2025. URL: https://www.reuters.com/en/japan-pm-says-determined-protect-national-interests-amid-tariff-stalemate-2025-07-02/?utm_source=chatgpt.com

Серед заходів торговельно-промислової політики, що обговорювались та були запроваджені для зменшення залежності від США, передбачено такі:

➤ застосування інструментів фіскального стимулювання шляхом цільового зниження податків, громадських робіт чи прямих споживчих субсидій¹⁰³. Зокрема, дієвою стала державна допомога у вигляді субсидій з урядових резервних фондів підприємствам усіх розмірів та домогосподарствам на придбання електроенергії та міського газу. Такі кроки було здійснено в рамках Пакету екстрених заходів у відповідь на тарифні заходи США, з метою вирішення проблеми зростання цін;

➤ фінансова підтримка експортерів (японські банки та пенсійні фонди на перших порах виділили до 21 млрд дол. США у формі кредитних ліній і викупу боргових паперів на підтримку експортерів, що постраждали від тарифів);

➤ фінансові гранти для підтримки промислових виробників (виділення урядом фінансових грантів національним компаніям, які спеціалізуються на промисловому виробництві (зокрема, Nitto Boseki Co Ltd – для виробництва скловолокна з низьким коефіцієнтом теплового розширення для передових застосувань у логічних інтегральних схемах; ІНІ Master Metal Co Ltd на розвиток виробничої бази нікелевих сплавів для виливків літаків Корпорації Mitutoyo – для дослідження й розробки лінійних ваг для верстатів та промислових роботів. Уряд додатково передбачив бюджет для субсидування виробників металу й автозапчастин, аби пом'якшити митний шок);

➤ надання державної позики (Міністерство економіки, торгівлі та промисловості Японії оголосило про заходи підтримки, зокрема, про позики соціальної безпеки для вітчизняних МСП та мікробізнесу з ланцюга поставок автомобілів, на яких вплинули автомобільні тарифи США і «взаємні тарифи»);

➤ запуск нових програм із забезпечення поставок критичної сировини та компонентів через альтернативні маршрути й постачальників;

---

¹⁰³Daniel Manning. Trump's Tariffs: Japan's Biggest Challenge - and Opportunity. Japan Forward. April 15, 2025. URL: https://japan-forward.com/trumps-tariffs-japans-biggest-challenge-and-opportunity/?utm_source=chatgpt.com

➤ японська логістика почала переходити від «точно вчасно» до «точно на всякий випадок», накопичуючи запаси та інвестуючи у склади для протидії експортним шокам;

➤ розширення зв'язків з різними країнами (у т.ч. і США) у сфері СПГ та енергетики для забезпечення стабільності поставок та переваг у переговорах щодо поставок.

Вже 23 липня 2025 року Білий дім і прем'єр-міністр Японії підтвердили укладення нової тарифної угоди¹⁰⁴. В результаті перемовин США анонсували застосування «базової 15% тарифної ставки» до імпорту з Японії, що є нижчим за оголошені раніше 25% взаємні тарифи. Зниження мита, за твердженням японської сторони, також поширюється на японські автомобілі та запчастини до них. За угодою Японія зобов'язалась надати 550 млрд дол. США інвестицій та позик для японських інвестицій в США. Підтримка спрямовується на такі сектори, як: напівпровідники, фармацевтика, сталь, суднобудування, критично важливі корисні копалини, авіація, енергетика, автомобілі, штучний інтелект та квантові технології. Також Японія збільшує імпорт рису з США в межах річної безмитної тарифної квоти у 100 тис тонн. Урядом США заявлено, що Японія погодилась закупити американські товари на кілька мільярдів доларів США, включаючи кукурудзу, сою, добрива, біоетанол, екологічно чисте авіаційне паливо, комерційні літаки та оборонне обладнання.

У березні 2025 року відбулось відновлення тристороннього економічного діалогу для вивчення тристоронньої угоди про вільну торгівлю між Японією, Китаєм та Південною Кореєю¹⁰⁵.

¹⁰⁴ US-Japan agreement (partially implemented). Global Trade Alert.[https://globaltradealert.org/reports/Real-Time-Information-on-Trump-Trade-Deals#US-Japan%20agreement%20\(pending%20implementation\)](https://globaltradealert.org/reports/Real-Time-Information-on-Trump-Trade-Deals#US-Japan%20agreement%20(pending%20implementation))

¹⁰⁵ Japan Pushes Back: A Turning Point in US Trade Relations. The Jakarta Globe. April 24, 2025. https://jakartaglobe.id/opinion/japan-pushes-back-a-turning-point-in-us-trade-relations?utm_source=chatgpt.com

Японія посилює свою лідерську позицію в СРТРР¹⁰⁶ та РСЕР¹⁰⁷, виступаючи за зміцнення регіональних та багатосторонніх торговельних пактів, ширшу співпрацю з АСЕАН, Латинською Америкою, Європою та країнами глобального Півдня. Розширення співробітництва з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону можливе за рахунок значного потенціалу для зростання завдяки інтеграції ланцюгів поставок, цифровому зв'язку та фінансуванню зеленої інфраструктури. Інвестиції в АСЕАН, Корею та Китай можуть спричинити також додаткові впливи, які принесуть користь промисловій базі та інноваційній екосистемі Японії¹⁰⁸.

Водночас, для Японії залишаються стабільними зв'язки зі США у сфері безпеки – посилюється участь країни у системі Quad, протиракетній обороні («Золотий купол» – проєкт, запропонований Дональдом Трампом, що передбачає створення мережі супутників для захисту від ракетних загроз)¹⁰⁹. Ці ініціативи використовувались урядом країни як платформа для переговорів у торговельних перемовинах.

Дані Держстатслужби України свідчать, що обсяги експорту українських товарів у 2024 р. значно скоротились порівняно з довоєнним періодом (табл. 12.4).

Експорт промислових товарів до Японії у 2024 р. склав лише 10,9% від рівня 2021 р. З української експортної корзини до цієї країни повністю зникли такі товари як: руди, шлаки і зола, тютюн і його заміники, чорні метали, на які в довоєнний період припадали значні обсяги експорту (42,6%; 23,2%; 1,16% в структурі експорту 2021 р. відповідно).

---

¹⁰⁶ Всеосяжна та прогресивна угода про партнерство ТрансТихоокеанського регіону (багатостороння торгова угода між 11 країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону)

¹⁰⁷ Всебічне регіональне економічне партнерство (Угода про «зону вільної торгівлі плюс» між 10 державами–членами АСЕАН)

¹⁰⁸ Japan Pushes Back: A Turning Point in US Trade Relations. The Jakarta Globe. April 24, 2025. https://jakartaglobe.id/opinion/japan-pushes-back-a-turning-point-in-us-trade-relations?utm_source=chatgpt.com

¹⁰⁹ Золото, торгівля та влада. Japan Unfiltered. 08 March 2025. https://anthonytrotter.substack.com/p/gold-trade-and-power?utm_campaign=post&utm_medium=email&triedRedirect=true

Експорт українських товарів до Японії за період 2021-2024 роки

Назва товару, код	EX 2021, тис. дол. США	EX 2022, тис. дол. США	EX 2023, тис. дол. США	EX 2024, тис. дол. США
03 риба і ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні	3795,6	5286,2	-	51,7
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	4013,8	2162,7	771,1	3159,8
10 зернові культури	25755,1	115,5	12662,6	9487,0
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	4911,7	1140,4	365,8	1117,3
20 продукти переробки овочів	1528,0	1007,2	136,1	2315,9
24 Тютюн і промислові замітники тютюну	80733,6	15466,9	-	-
26 руди, шлаки, зола	148125,8	53978,0	3210,5	0,0
28 продукти неорганічної хімії	2615,2	5892,0	2401,5	1365,1
29 органічні хімічні сполуки	887,0	441,9	816,3	1015,3
30 фармацевтична продукція	7,5	0,6	142,6	9,0
38 різноманітна хімічна продукція	5826,5	1768,8	1590,7	1280,5
44 деревина і вироби з деревини	23502,1	8805,3	2017,1	1722,0
72 чорні метали	4046,0	30,6	25,8	-
76 алюміній та вироби з нього	26754,8	3726,0	7444,2	12684,6
81 інші недорогоцінні метали	3662,8	-	-	-
84 реактори ядерні, котли, машини	2557,3	968,3	515,2	601,6
Усього експортовано:	347242,2	105184,3	35339,6	37882,4

Джерело: складено за даними Держстатслужби України: Таблиця «Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за січень-грудень 2021-2024 років». <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Значно знизились показники експорту алюмінію та виробів з нього, деяких видів харчових продуктів (олія, риба та морепродукти), хімічних товарів (продукти неорганічної хімії, різноманітні хімічні товари), деревини та виробів з неї, реакторів ядерних та ін. Натомість у 2024 р. дещо зріс та відновив свої довоєнні значення експорт харчової продукції, зокрема, в категорії «молоко та

молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед» та «продукти переробки овочів», а також зросли обсяги експорту органічних хімічних сполук.

Таблиця 12.5

Резерви нарощування українського експорту в Японію

Назва продукту	Обґрунтування можливостей для експорту нішевих продуктів
Руди та сировина	Україна має родовища різних ресурсів і потенційно може постачати руди/мінерали (HS-26).
Продукція металургійної промисловості	Сировинний експорт залізородних концентратів і окатишів можна доповнити українською продукцією з доданою вартістю – прокатом і напівфабрикатами. Незважаючи на те, що Японія з 2023 р. поступово зменшувала імпорту первинного алюмінію через зниження внутрішнього попиту на алюмінієвий прокат та екструдовану продукцію, за даними Японської алюмінієвої асоціації (JAA), експорт алюмінієвої продукції з України до Японії є перспективним ще й з огляду на заборону Японією експорту російського алюмінію та виробів з нього через санкції за російську агресію в Україні.
Агро-харчова продукція, органічні хімікати	Японія значною мірою залежить від імпорту продовольства: близько 60% їжі, яка споживається – імпортується. Найбільш імпортованими категоріями продуктів для країни є м'ясо, риба та морепродукти, зернові, перероблені овочі та фрукти, мед натуральний. Україна ж у довоєнний період займала сильні позиції як у виробництві, так і в експорті аграрної та харчової продукції, продуктів хімічного виробництва. Проте, за даними Держстатслужби України у 2024 р. експорт аграрної та харчової продукції до Японії скоротився у 2,5 рази і склав 17,2 млн дол. США порівняно з 43,7 млн дол. США у 2021 р. Пріоритетні групи українського товарного експорту продовольства до Японії: мед, заморожені/перероблені овочі, готові зернові продукти, кондитерські вироби, соняшникова олія, м'ясо та вироби з м'яса.
Мед, молочні продукти	Понад 95% споживаного меду в Японії є імпортованим. Найбільші експортери меду – територіально близькі до Японії країни – Китай, Нова Зеландія, Канада. Україна експортувала мед та преміальної молочної продукції у 2024 р. (за категорією «молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед») на суму 3,16 млн дол. США, що більш ніж вчетверо перевищило обсяги попереднього року, водночас, довоєнні експортні показники так і не були досягнуті. Проте, експорт цих нішевих продуктів має перспективи до нарощування.
Перероблені фрукти/овочі	Найбільш популярними в Японії категоріями переробки фруктів є приготовлені чи консервовані плоди та горіхи, соки, варення та джеми. Основними постачальниками цієї продукції є: Китай, Південна Корея, США, Таїланд, В'єтнам, Бразилія, Італія, Франція, Данія, Австрія. Серед імпортованих перероблених овочів найбільшим попитом користуються «інші овочі, приготовлені або консервовані, заморожені» та «інші овочі, приготовлені або консервовані, незаморожені» походженням з США, Китаю, Бельгії, Таїланду, Південної Кореї, Іспанії. Водночас і Україна є постачальником консервованих овочів (переважно, томатів) на суму 2,3 млн дол. США (2024), що перевищило довоєнний рівень експорту на 14,4% (2021).
Кондитерські вироби та	Експорт кондвиробів до Японії був відмічений незначними обсягами ще в довоєнний період (2021 р. – на суму 120,8 тис. дол. США) і представлений

Назва продукту	Обґрунтування можливостей для експорту нішевих продуктів
готові продукти із зерна	в основному в категорії «какао та продукти з нього». У 2024 р. експорт виробів з какао скоротився до 21,3 тис. дол. США (майже у 6 разів). Така ж сама ситуація складається із експортом готових продуктів із зерна, що є досить популярною категорією продовольства в Японії (мюслі та гранола, гарячі зернові сніданки, вівсяні пластівці). Обсяг українського експорту цих продуктів у 2024 р. скоротився на порядок (до 70,7 тис. дол. США порівняно із 748,2 тис. дол. США у 2021 р.). Загалом, зернові культури (кукурудза, пшениця, овес, бобові, передусім соєві боби) входять до ТОП-10 продуктів харчування, які імпортує Японія. Україна може в перспективі збільшити свою присутність на японському ринку в зазначених сегментах, передусім підвищивши адаптацію власних продуктів до місцевих культурних особливостей та споживчих уподобань, врахування специфічних вимог японського ринку щодо якості та безпеки продукції, налагодження надійних партнерських відносин з японськими компаніями, використання цифрових каналів для маркетингу та продажів.
Рослинна олія та органічна продукція	Серед найбільших постачальників соняшникової олії до Японії: Франція, США, Україна, Іспанія, Аргентина. В 2024 р. експорт української соняшникової олії до Японії склав 1,1 млн дол. США, що вчетверо менше його довоєнних обсягів. Проте падіння його обсягів, на наш погляд, пов'язане, перш за все, із впливом війни, і в перспективі експорт соняшникової олії може відновитися і зрости, оскільки Україна залишається провідним світовим виробником і експортером цього продукту, а попит на нього зберігається на міжнародних ринках. Зростає роль експорту і органічної продукції в Японію, яка вже має значну кількість органічних імпортерів (до 300). Україна може долучитися до цього списку, оскільки має значний потенціал для нарощування обсягів виробництва органічної продукції і досвід постачання органічної продукції в ЄС, країни Перської Затоки, Близького Сходу, забезпечуючи відповідність української продукції високим стандартам якості.
Побутова/промислова електротехніка	Хоча й обмежено, але можливо розглядати деякі категорії електротоварів для українського експорту в Японію в межах нішевого попиту, зокрема, це стосується експорту обігрівачів в незначних обсягах.
Продукція легкої промисловості	Українська продукція легкої промисловості майже не представлена на японському ринку, хоча висока якість і сучасний дизайн продукції української легкої промисловості можуть мати успішні перспективи. Для просування такої продукції на ринок Японії потрібна агресивна маркетингова стратегія на основі участі у міжнародних виставках і презентаціях, що відбуваються в Японії.

Японсько-українська торгівля розвивається, особливо після 2022 року, з фокусом на залучення японських інвестицій та локалізацію виробництва в Україні. Україна експортує переважно агропродукцію та деякі товари з доданою вартістю, а Японія постачає електроніку, медикаменти та інше. При цьому Україна прагне розширити співпрацю за підтримки таких організацій як JETRO та ТПП України, оскільки Японія є ключовим донором допомоги. Що ж потрібно зробити для нарощення українського експорту в Японію:

➤ *глибока підготовка, що включає дослідження ринку для бізнесу та експорту* (У 2025 р. ТПП України презентувала новий посібник «Як експортувати до Японії», що розроблений для українських компаній, які зацікавлені у виході на японський ринок. Посібник орієнтований на виробників і постачальників, що прагнуть не лише знайти нові ринки збуту, а й готові адаптувати свої продукти до жорстких нормативних вимог Японії та враховувати специфіку місцевої ділової культури);

➤ *покращення якості і стандартизації*, що передбачає: дотримання умов двох торговельних режимів для експорту української продукції (MFN та GSP), дотримання умов доступу на японський ринок через відповідність японським національним технічним стандартам та сертифікацію продукції, дотримання вимог до харчової та нехарчової продукції. Зокрема, вимоги до харчової продукції в Японії встановлені у законах і стандартах. В Японії діють 7 основних законів, які регулюють галузь продуктів харчування: Food Safety Basic Act, Food Sanitation Act, Plant Protection Act, Domestic Animal Infectious Diseases Control Act, Health Promotion Act, Food Labeling Act, Japanese Agricultural Standards (JAS) Act. У сфері продуктів харчування діють національні стандарти JAS (Japanese Agricultural Standards)^{110 111};

➤ *налагодження логістики та маркетингу для експорту в Японію*. Серед основних заходів для налагодження партнерських відносин такі: підписання меморандуму про співпрацю, що спрямований на розвиток бізнес-відносин між двома країнами¹¹²; участь у бізнес-місіях, організованих ТПП України, ТПП Японії (JCCI), Асоціацією зарубіжного будівництва Японії (Overseas Construction Association of Japan), Японською організацією зовнішньої торгівлі (JETRO), що надають можливість представникам українського бізнесу

---

¹¹⁰ Тарифи та квоти. Дія.Бізнес. <https://business.diia.gov.ua/export/helpdesk/vymohy-do-produktsii-na-rynku-yaponii>

¹¹¹ Японська держава. Одеська державна адміністрація. 2022. https://oda.od.gov.ua/strapi/uploads/yaponska_derzhava_aee701ef79.pdf

¹¹² Україна та Японія підписали меморандум про співпрацю. Новини.LIVE. 17 березня 2025. <https://novyny.live/investiciyi/ukrayina-ta-iaponiia-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsiu-240958.html>

встановити прямі ділові контакти, налагодити взаємовигідні коопераційні зв'язки, отримати актуальну інформацію про ситуацію на японському ринку; участь в урядовій Конференції з відбудови України; проведення додаткових тематичних воркшопів та бізнес-зустрічей з партнерами проєктів по відновленню,¹¹³ участь у японських виставках та ярмарках для поглиблення економічного співробітництва між країнами, презентації українського інноваційного, виробничого та експортного потенціалу, залучення інвестицій та інтеграції в азійський ринок^{114 115 116};

➤ *залучення інвестицій у переробку* (українські підприємства здатні виробляти і експортувати не лише сировинні матеріали, але й їхню перероблену форму – концентрати, а також готові компоненти для створення продукції з доданою вартістю). Основні сфери для налагодження нових ділових контактів та інвестиційної підтримки українського бізнесу з боку Японії: агропереробка та харчова промисловість, біотехнології, виробництво та індустріальні парки, енергетика та інфраструктура;

➤ *державні програми підтримки та торгові місії* (організація B2B-заходів та B2B-зустрічей з японськими компаніями, підібраними під профіль українських представників; запуск консультаційних програм для українських МСП, що прагнуть розширити свій бізнес у Японії та відкрити можливості промоції на японському ринку; розвиток партнерства між стартапами України та Японії – надання обопільної підтримки в організації стартап-заходів, в реалізації спільних проєктів; залучення японського досвіду щодо функціонування індустріальних парків, бізнес-місія JETRO, реалізація проєктів Японського агентства із міжнародного співробітництва (JICA) та залучення японських інвестицій в українську економіку)¹¹⁷.

---

¹¹³ Бізнес делегація в Японію. Одеська регіональна ТПП. <https://trainings.org.ua/9455/>

¹¹⁴ Why Hi Japan. <https://www.figlobal.com/japan/en/home.html>

¹¹⁵ Super Market Trade Show 2026. <https://www.smts.jp/en/index.html>

¹¹⁶ IFIA Japan 2026. <https://www.ifiajapan.com/en>

¹¹⁷ Як вийти на ринок Японії: JICA запускає безоплатні консультації для українського бізнесу. Дія.Бізнес. 11.09.2025 <https://business.dii.gov.ua/news/yak-vyity-na-rynok-yaponii-jica-zapuskaie-bezoplatni-konsultatsii-dlia-ukrainskoho-biznesu>

ПІСЛЯМОВА

Реакція країн світу на торговельні війни США загалом характеризується спробами країн захистити власні національні інтереси та виробників через введення дзеркальних мит, подачу скарг до СОТ та укладення нових торговельних угод без участі США. Багато держав, як-от КНР, Канада, Бразилія та Мексика, запровадили у відповідь мита на американські товари, щоб компенсувати економічні втрати та стимулювати внутрішнє виробництво. У той же час деякі країни скористалися ситуацією, щоб зміцнити власні ланцюги постачання й переорієнтувати експорт на нові ринки, зменшуючи залежність від США.

Все це призведе до значного збільшення витрат для виробничих підприємств уздовж їхніх ланцюгів постачання та скорочення інвестицій через невизначеність ринкового середовища, що загалом зменшить вигоди, отримані від міжнародної торгівлі. У менш катастрофічному сценарії постраждалі країни та регіони також можуть об'єднатися в двосторонніх торговельних угодах, щоб обійти тарифи Д.Трампа та зменшити загальний негативний вплив на світову економіку. Такий підхід також рекомендується більшістю економічних аналітиків та спостерігачів. Крім того, як нещодавно порадила ЄС президент Європейського центрального банку К.Лагард, підхід до реакції на тарифні загрози має полягати «не у відповідь, а в переговорах». Що стосується ЄС, це може, наприклад, прийняти форму пропозиції купувати більше американської нафти та газу, щоб заборонити імпорт російського газу, що залишився, або імпортувати американську військову продукцію для подальшої підтримки оборони України від російської агресії.

Уряд України у відповідь на ці заходи прийняв рішення добиватись зниження тарифних бар'єрів шляхом переговорів. Мита на американські товари не підвищувались і позови до судів різних інстанцій не подавались. В кінці травня 2025 р. заступник Міністра економіки, Торговий представник України Т.Качка розпочав з представниками Уряду США підготовку до укладання угоди щодо зниження торговельних бар'єрів для української продукції. Аргументами

під час переговорів можуть бути велике позитивне для США торговельне сальдо і велика частка в експорті до США продукції малого і середнього бізнесу.

Україні варто отримати послаблення тарифного режиму шляхом проведення переговорів і зміцнення взаємовигідної співпраці між країнами. Одним з кроків у цьому напрямі стало підписання 30.04.2025 р. Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови, яку було ратифіковано Верховною Радою України 08.05.2025 р.

Для вибору стратегії переговорів є ряд вагомих підстав:

1. Україна знаходиться у стані війни і залежить від допомоги США;
2. В американські заяві від 02.04.2025 р. було чітко зазначено про можливість зниження тарифних бар'єрів шляхом переговорів. Багато країн розпочали такі переговори і вже є прецедент для України - 08.05.2025 р. США скасували тарифи на сталь (25%) та алюміній (25%) для Великої Британії;
3. Є ознаки того, що переговорний процес між США та його зовнішньоторговельними партнерами буде тривати ще достатньо довго.

В умовах воєнного стану та глобальних викликів Україні необхідно ухвалити єдиний, узгоджений Закон про промислову політику – стратегічний документ, що став би національним аналогом оновленої Європейської індустріальної стратегії, поєднавши бачення стійкості, технологічного розвитку, цифровізації, декарбонізації та стратегічної автономії. Такий закон має не лише задати чіткі пріоритети та механізми підтримки промисловості, а й забезпечити прозорість, прогнозованість і координацію дій держави, бізнесу та науки у спільному відновленні й трансформації реального сектору економіки. Далі необхідно розширити завдання промислової політики, додавши підтримку інноваційних технологій, стимулювання глибокої переробки і підвищення доданої вартості продукції, а також декарбонізацію і енергетичну трансформацію промисловості – ключові умови для виконання зобов'язань у рамках євроінтеграції та підвищення конкурентоспроможності країни. Важливо також чітко визначити терміни, що використовуються у законопроектах,

особливо ті, що стосуються цифровізації, декарбонізації та трансферу технологій, посиляючись на відповідне законодавство.

Українська промислова політика потребує серйозного перезавантаження. У той час як світ активно оновлює інструменти підтримки власного виробництва, Україна досі керується нормативною базою, яка не відповідає реаліям воєнної економіки й амбітним планам відновлення. Уряди провідних країн вже давно працюють над «промисловим суверенітетом» – через податкові стимули, стратегічні інвестиції та преференції для вітчизняних виробників. Україна ж ризикує відстати, якщо не оновить законодавчі підвалини, які дозволять запускати масштабні програми модернізації, імпортозаміщення та індустріального зростання.

Венгер Віталій Васильович
Кушніренко Оксана Миколаївна
Осташко Тамара Олексіївна
Пустовойт Олег Валентинович
Снігова Олена Юріївна
Олефір Володимир Костянтинович
Биконя Олександр Сергійович
Шелудько Елла Ігорівна
Романовська Наталія Іванівна
Завгородня Марія Юріївна
Зарудна Ольга Станіславівна

**ЗМІНИ У ТОРГОВЕЛЬНІЙ І ПРОМИСЛОВІЙ
ПОЛІТИЦІ ПРОВІДНИХ ЕКОНОМІК СВІТУ
ЯК РЕАКЦІЯ НА НОВУ ТОРГОВЕЛЬНУ ПОЛІТИКУ
США**

Препринт

За редакцією д-ра екон. наук, проф. В.В. Венгера,
д-ра екон. наук, проф. О.М. Кушніренко

Оригінал-макет *О.С. Зарудна*

Об'єм даних 0,44 МБ

Державна установа «Інститут економіки
та прогнозування Національної академії наук України»
вул. Панаса Мирного, 26, м. Київ, 01011
тел. (044) 254-20-36, факс (044) 280-88-69
E-mail: vengervitalii@nas.gov.ua